

Սամուէլ Անեցի
ՀԱՒԱՔՄՈՒՆՔ Ի ԳՐՈՑ ՊԱՏՄԱԳՐԱՅ

ՅԱՂԱԳՍ ԳԻՏԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՅ ԱՆՑԵԼՈՑ ՄԻՆՉԵՒ Ի ՆԵՐԿԱՅՍ ԾԱՅՐԱՔԱՂ ԱՐԱՐԵԱԼ

Օգնեա՛, ի՛սկ, եւ բա՛ն, եւ է՛:

Յերիս որոշմունս բաժանեալ սահմանեցան թիւք ժամանակաց. յանցեալն՝ ի ներկայն, եւ յապառնին: Իսկ յօժարութիւն կամաց մարդկութեանս ներհուն լինել տեսանի, անցելոցն եւ ապառնեացն՝ առաւել քան զներկային, որպէս ուսաք ի գրոց՝ հարցաքննեալ զայսոսիկ յարանց աստուածայնոց՝ եւ յարտաքնոց: Որոց իւրոցն ծանօթիցն ասէր Կենարարն՝ թէ՛ Ո՛չ է ձեզ գիտել զժամս եւ զժամանակս զոր Հայր եղ յիւրում իշխանութեան. ոչ միայն ասէր զայս վասն կատարածի, այլ վասն ամենայն ժամանակաց եղ վճիռ, ասէ ճշմարտապատումն Եւսեբի. զի զժիտ եւ զդատարկախոյզս արգելու սակաւ բանիւս մի ոգորիլ հասու լինել ստուգիւ գիտութեան ժամանակաց: Բայց այս հրամանք աստուածայինք եւ տիրականք՝ տրամագիծ եւ ճշմարիտ տուեալ եղեւ, զի զվայրաքննինս արգելուցու յանօգուտ աշխատութեանց, զի զայնոսիկ, որք պիտոյքն են դիտել եւ նկատել, ուսոյց եւ ծանօթս արար ի ձեռն գրոց մարգարէականաց՝ որք զկնի միմեանց դրոշմեալք են ի գիրս նոցա, մինչեւ ի մարմնանալ Աստուածն Բանի սկսեալ ի Մովսէսէ յաստուածապարգեւ պատգամացն: Իսկ ի յուլովից պատճառանացն, երկու միայն բաւական են ի կարեւորացն արտայայտել, մի, զի կարկեսցէ զբերանս նոցա՝ ոյք անսկիզբն եւ անվախճան ասել իշխեցին զարարածս. եւ միւսն, զի զանկեալսն ի հայրենի ժառանգութենէն, կանգնեցէ յուսով աւետաբեր գալստեանն իւրոյ, ի դարս դարս, առակօք եւ տեսլեամբք ճշգրտեսցէ զանօրէնութեան խորհուրդ: Իսկ յետ այսորիկ զամենակատար գիտութիւն ուսուցեալ իւրոց աշակերտացն առաքմամբ Հոգւոյն Սրբոյ, զորս հազարապետս եւ խորհրդագէտս կամաց իւրոց արարեալ, եւ տեղեակ անճառելեացն, յորոց լուսալրութենէ՝ լցան արարածք՝ եւ ուսեալք ի նոցանէ զսահմանս ամենայնի, ձեռնարկեցին գրել զանցեալն, եւ զներկայն՝ եւ զապառնիսն, իբրեւ յաշակերտաց ճշմարտին վարժեալք զճշմարտութիւն, եւ իւրաքանչիւր ոք ի կորովաբան եւ յիմաստախոհ արանց յազգին իւրում զժամանակագրութիւնս կարգեալ ձեռնարկեաց: Առ որս երեւելագոյն քան գյուլովս եղեւ Եւսեբի երանելի, ի մեջ առաջնոցն եւ վերջնոցն. եւ զիտ նորա Սոկրատէս պատմագիր այլօք բազմօք: Իսկ մերայինս ազգի ասել առաջին պատմագիր զԱզաթանգեղոս՝ որ գրեաց զպատճառ լուսաւորելոյ զՀայս սրբոյն Գրիգորի՝ նորասքանչ համբերութեամբ: Եւ ապա Մովսէս Խորենացի հաւաստապատումն, եւ զկնի Եղիշէ՝ եւ Ղազարիկ, եւ Փօստոս՝ որ է Բուզանդ պատմիչ յառաջ քան զինքն՝ եւ Հերակղ՛ն ի Սեբիոսէ եպիսկոպոսէ ասացեալ. եւ Ղեւոնդ երիցու՝ եւ Շապիոյ. եւ տէր Յովհաննէսի. եւ ի վերջին ժամանակս Ստեփաննոս

վարդապետ մականուն Ասղնիկ. այսօրիկ զՀայոց. եւ այլք բազումք զանցնիւր, ազգաց պատմիչք, միայն յելանելոյն Ադամայ ի դրախտէն, զի զդրախտին կեանս անյայտացուցեալ, որպէս ասէր Տէրն՝ եւ վասն աւուրն գալստեան եւ ժամու՝ ոչ ոք գիտէ. որում զիրեշտակ եւ զՌոդի ասելովն, արգել բնաւ զհարցանելն: Արդ՝ թէ Ինքն է գալոց՝ զիա՞րդ Ինքն ոչ գիտիցէ զժամն. բայց զի մի տրտմեցուցէ զնոսա, ասաց այսպէս:

Իսկ իմ մոռացեալ զտգիտութիւն եւ զանուսումնութիւն իմ, ի թախանծելոյ քոյ, սրբազգեացդ Գրիգոր, յաղթեցայ ի սիրոյ կամաց ձերոց, առ ի գրել, զոր կամեցար. եւ այժմ օժանդակեալ ի Հոգւոյն Սրբոյ՝ ժողովեցից ի սոցանէ կարճ ի կարճոյ զախորժակս ձեր զբանից հանդէս, միայն զճշմարտութեան գնալով զհետս. եւ ի յոլովիցն առաւել զերկոքումքս թեւակոխեսցուք, ձեռնտու ունելով զնոսա, զԵւսեբի ասեմ, եւ զՄովսէս Խորենացի: Եւ նախ յԱդամայ սկսեալ՝ կատարեսցուք ի Նոյ. եւ անտի մինչեւ ցԱբրահամ եւ անտի մինչեւ ի ծնունդն Քրիստոսի եւ ապա ըստ քրոնիկոնին գաւազանօք զրաւեսցուք ի ներկայս, զաւելորդսն թողլով, եւ զկարելորսն ի ներքս մուծանելով, թերեւս հասանիցես փափագելոյն:

Արդ՝ աւելորդ վարկաք ասելով զանվաւեր պատմութիւնս Քաղդէացւոց, եւ զդժակ անուանակոչութիւնս, յորս եթէ ոք կարօտասցի, առ ձեռն պատրաստ ունի զգիրս զարմանալոյն Եւսեբեայ, առանց որոյ, եւ ոչ մեք կարասցուք գրել. եւ որ զնոցանէ գրեալն է յիւրում տեղւոջն՝ կարի ի դէպէ՝ եւ պիտանի. զի թէպէտ եւ այլանման զանուանսն կոչէ զնախնեացն հարց, եւ զթիւս համարոցն առաւելեալ անչափութեամբ, սակայն թիւ հարցն՝ զոյգ աստուածայնոցն են: Է՛ եւ այլ իմն պատճառ, զառ ի նոցանէ անրջաբանեալսն գրելոյ, զի Քաղդէայ էր Աբրահամ, եւ նորին նախնիքն ի Քաղդէացւոց աշխարհէն էին, որպէս գիրք արարածոցն յայտ արարեալ ցուցանեն: Արդ՝ վասն զի առ ի նոցանէ ճառեցեալքն՝ վկայեն մասնաւոր իրօք ճշմարտութեան, զջրհեղեղէն եւ զաշտարակաշինութենէն, եւ զայլոց յետնոց վաւերական վարկան յիշել հարքն երանելիք. զորս բաւական համարեցաք զնոցայն աշխատութիւն գրել մեզ միայն զոր մերոյս պատշաճաւոր է խնդիրս:

Եւ արդ՝ սկիզբն ժամանակագրութեանց՝ յելանելոյն Ադամայ ի բազմերանն կայանից կարգեցին երիցունքն՝ քաջահմուտք: Եւ որ այլ իմն բաջաղի գիտել զժամանակաց թիւս այնր բնակութեան, կամ յարարչութենէն երկնի եւ երկրի ասել համարձակին՝ մի հաւատար. զի յորմէ հետէ ել յանուշակ կենացն՝ եւ կոչեցաւ Ադամ, զհասարակ զբնաւ մարդիկ նշանակելով, յայնմհետէ էառ սկիզբն ժամանակագրութիւնս, եւ զայն ըստ եօթանասնիցն թարգմանութեան. զի բազում անմիաբանութիւն ի մէջ Եբրայեցւոցն մանաւանդ վասն թուոց ժամանակաց գտանի. բայց որք եօթանասնիցն հետեւիցեն իբրեւ ի Հոգւոյն Սրբոյ առաջնորդեալք, նոցա եւ մեզ ուշ եղեալ շարադրեսցուք զձեռնարկեալս:

ԱՌԱՋԻՆ՝ ԹԷ ԶԻԱՐԴ ՅԱՂԱՍԱՅ ՄԻՆՉԵԻ Ի ԶՐՀԵՂԵՂՆ ԳՐԵՑԱՆ ՅԵՕԹԱՆԱՍՆԻՑՆ:

Նախնի մարդն Ադամ, յետ ելանելոյն ի դրախտէն, լեալ ամաց ՍԼ. ծնանի զՍԷԹ յԵւայէ կնոջէ իւրմէ. եւ եկաց այլ եւս ամս 2. մինչեւ ի ՃԼԵ. ամն Մաղաղիէլի, ծնանի այլ ուստերս եւ դստերս, մեռանի, ՋԼ. ամաց:

Սէթ լեալ ամաց ՄԵ. ծնանի զԵնոքս, յԱզովրայ կնոջէ իւրմէ. եւ եկաց այլ եւս ամս, ՉԷ մինչեւ ի Ի-երորդ ամն Ենովքայ ծնանի ուստերս եւ դստերս, եւ մեռանի, ՋԺԲ. ամաց:

Ենոքս՝ լեալ ամաց ՃՂ. ծնանի զԿայինան ի Նուենայ կնոջէ իւրմէ. եւ եկաց այլ եւս ամս 2ԺԵ. մինչ ի ԾԳ. ամն Մաթուսաղայի, ծնանի ուստերս եւ դստերս, մեռանի ՋԵ. ամաց:

Կայինան՝ լեալ ամաց ՃՀ. ծնանի զՄաղաղիէլ՝ ի Մաղաղեդայ կնոջէ իւրմէ.

եւ եկաց յայլ եւս ամս 2ԻՆ. մինչեւ յՉԱ. ամն Ղամեքայ. ծնանի ուստերս եւ դստերս, եւ մեռանի ՋԺ. ամաց:

Մաղաղիէլ՝ լեալ ամաց ՃԿԵ. ծնանի զԿարեդ ի Ղինայ կնոջէ իւրմէ. եւ եկաց այլ եւս ամս 2Լ. մինչ ի ԽԸ. ամն Նոյի, ծնանի ուստերս եւ դստերս եւ մեռանի ՊՂԵ. ամաց:

Յարեդ՝ լեալ ամաց ՃԿԲ. ծնանի զԵնովք ի Բառաքայ կնոջէ իւրմէ. եւ եկաց այլ եւս ամս Պ. մինչեւ յՄՁ. ամն Նոյի, ծնանի ուստերս եւ դստերս եւ մեռանի ՋԿԵ. ամաց:

Ենովք՝ լեալ ամաց ՃԿԵ. ծնանի զՄաթուսաղայ՝ ի Կաղներայ կնոջէ իւրմէ. եւ եկաց այլ եւս ամս Մ. հաճոյ եղեալ Աստուծոյ՝ փոխեցաւ յամի ԼԳ. Ղամեքայ, ծնանի ուստերս եւ դստերս. փոխեցաւ ՅԿԵ. ամաց:

Ժողովեն յԱդամայ մինչեւ ի փոխիլն Ենովքայ ազգք Է. եւ ամք ՌՆՁԷ.

Մաթուսաղա լեալ ամաց ՃԿԵ. ծնանի զՂամեք ի Կետնայ կնոջէ իւրմէ, եւ կեցեալ այլ եւս ամս ՊԲ. սմա անցանել զջրհեղեղաւն ամօք 2. որ զկենաց նորա զթիւ յայտ առնէ, իսկ եթէ որպէս յայլ օրինակս կայ՝ եկաց այլ եւս ամս 2ՁԲ. ծնանի ուստերս եւ դստերս. մեռանի ՋԿԹ. ամաց:

Ղամեք լեալ ամաց ՃԿԸ. ծնանի զՆոյ ի Բետնայ կնոջէ իւրմէ, եւ եկաց այլ եւս ամս ՇԼԵ յառաջագոյն քան զհայր իւր զՄաթուսաղայ վախճանի Ղամեք, եւ եկաց այլ եւս ցամս Նոյի, ՇԼԵ. ծնանի ուստերս եւ դստերս, մեռանի 2ԻԳ. ամաց:

Նոյ լեալ ամաց Շ. ծնանի զՍեմ, զՔամ, եւ զԱբեթ ի Նոյեմզարայ կնոջէ իւրմէ, եւ եկաց այլ եւս ամս Ճ. մինչեւ ցջրհեղեղն, եւ յետ ջրհեղեղին ամս ՅԾ. մեռանի ԶԾ. ամաց: Ժողովեն ի փոխմանէն Ենովքայ մինչեւ ցջրհեղեղն ազգք Գ. ամք ԶԾԵ. իսկ յԱդամայ ազգք Ժ. ամք ՍՄԽԲ:

ԹԷ ԶԻԱՐԴ ՅԵՏ ԶՐՀԵՂԵՂԻՆ ԳՐԵՆ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆՔՆ, Ի ՍԵՄԱՅ ՄԻՆՉԵԻ ՅԱՌԱՋԻՆ ԱՄՆ ԱԲՐԱՀԱՄՈՒ:

Սեմ լեալ ամաց Ճ. ծնանի զԱրփաքսաթ յերկրորդ ամէ յետ ջրհեղեղին, ի Դիզակղիբադա կնոջէ իւրմէ, եւ եկաց յայլ եւս ամս Շ. ծնանի ուստերս եւ դստերս, մեռանի Ո. ամաց:

Արփաքսաթ լեալ ամաց ՃԼԵ. ծնանի զՍաղա ի Ռաբուեայ կնոջէ իւրմէ, եւ եկաց այլ եւս ամս ՆԶ. մինչեւ յետքներորդ ամն Սերուքայ, ծնանի ուստերս եւ դստերս եւ մեռանի ՇԼԸ. ամաց:

Սաղա՝ լեալ ամաց ՃԼ. ծնանի զԵբեր ի Մուքայ կնոջէ իւրմէ եւ եկաց այլ եւս ամս ՆԶ. մինչեւ յետքներորդ ամն Սերուքայ, ծնանի ուստերս եւ դստերս, մեռանի ՇԼԶ. ամաց:

Եբեր՝ լեալ ամաց ՃԼԴ. ծնանի զՓաղեկ ի Զուբայ կնոջէ իւրմէ, եւ եկաց այլ եւս ամս ՆԼԳ. մինչեւ ԼԸ. ամն Նաքովրայ ծնանի ուստերս եւ դստերս, մեռանի ՇԿԷ. ամաց:

Փաղեկ՝ լեալ ամաց ՃԼԴ. ծնանի զՌագա ի Զուրա կնոջէ իւրմէ, եւ եկաց այլ եւս ամս ՄԹ. մինչեւ ի ՀԵ. ամն Սերուքայ ծնանի ուստերս եւ դստերս՝ մեռանի ՅԽԳ. ամաց:

Յաւուրս Փաղեկայ բաժանեցաւ երկիր, զի Փաղեկն բաժանումն լսի, եւ սա յառաջ քան զհայր իւր վախճանի: Առ նովաւ աշտարակագործութիւն եղեւ, եւ ի միոջէ բարբառոյն ի բազումս բաշխէին ըստ ազգի ազգի լեզուք նոցա, զորոց վկայեն աստուածեղէն գրոց, եւ արտաքնոցն վիպասանք:

Յոլովք ասեն, թէ այն է լեզուն Ադամայ, որ առ եբեր մնաց յաշտարակին բաժանմանն, զոր լեզու եւ այժմ Հրէայք ունին, եւ ոչ զոր Ասորիք, եւ այլք թէ Քաղդէացի էր նախնի լեզուն, վասն տեղոյն՝ ուր աշտարակն էր:

Եւ գումարին ի ջրհեղեղէն մինչեւ ցաշտարակն ազգք եւ ամք ՇԻԵ. եւ յԱդամայ ազգ ԺԵ. ամք ՍԶԿԷ:

Իսկ յետ Փաղեկայ, Ռագաւ լեալ ամաց ՃԼԵ. ծնանի զՍերուք ի Սուրայ կնոջէ իւրմէ, եւ կացեալ այլ եւս ամս ՄԷ մինչեւ ի ՀԵ. ամն Նաքովրայ, ծնանի ուստերս եւ դստերս՝ եւ մեռանի ՅԽԲ. ամաց: Ի սորա աւուրս եղեւ սկիզբն զինագործութեան, եւ բերդի շինելոյ:

Սերուք՝ լեալ ամաց ՃԼ. ծնանի գՆաքովր ի Մեղքայ կնոջէ իւրմէ, եւ կացեալ այլ եւս ամս Մ. մինչեւ ի ԾԱ. ամն Աբրահամու, ծնանի ուստերս եւ դստերս՝ մեռանի ՅԼ. ամաց:

Նաքովր՝ լեալ ամաց ՀԹ. ծնանի զԹարա ի Յեսքայ կնոջէ իւրմէ, եւ կացեալ այլ եւս ամս ՃԺԹ. մինչեւ ի ԽԹ. ամն Աբրահամու, ծնանի ուստերս եւ դստերս, մեռանի ՃՂԸ. ամաց: Աստ շինեցաւ Դմիշկ ի Սորիբոս Հիւթացոյն, իսկ Յովսեպոս ասէ, թէ ի Յուսայ, որդւոյ Արամայ Հայկազնոյ շինեցաւ Դամասկոս:

Թարա՝ լեալ ամաց Հ. ծնանի զԱբրահամ յԵդնայ կնոջէ իւրմէ, եկաց մինչեւ ԼԵ. ամն Իսահակայ, եւ եկաց այլ եւս ՃԼԵ. ծնանի ուստերս եւ դստերս մեռանի Թարա ՄԵ. ամաց:

Աբրահամու ամն առաջին: Ժողովեն ի ջրհեղեղէն մինչեւ յառաջին ամն Աբրահամու ազգք Թ. ամք ՋԽԲ. իսկ յԱդամայ ազգք ԺԹ. ամք ՎՃՁԳ. զի ինքն Աբրահամ լինիցի Ի. երրորդ ազգ. եւ այս ըստ եօթանասնիցն թարգմանութեան:

Բայց վասն զի բազումք ի տեղեկագունիցն պատմագրաց, յաւելուն ի թիւս ազգացս եւ ամացս, զԿայինան ՃԻ. ամօք, եւ ասեն զնա որդի Արփաքսաթայ, եւ հայր Սաղայի, եւ գրեն այսպէս, Արփաքսաթ կացեալ ամս ՃԼԵ. ծնանի զԿայինան յԴաբուիայ կնոջէ իւրմէ, կացեալ այլ եւս ամս ՆԳ. մեռանի: Կայինան կացեալ ամս ՃԻ. ծնանի զՍաղա՝ ի Սեքայ կնոջէ իւրմէ, կացեալ այլ եւս ամս ՅՂԵ. մեռանի:

Այս Կայնան բազմացոյց զՔաղդէացոցն մոլորութիւն ըստ աստեղացոյ ըղծութեան, եւ որդիք նորա իբրեւ Աստուծոյ երկրպագեցին նմա, եւ կանգնեցին նմա պատկեր ի կենդանութեան իւրում, եւ այս է սկիզբն կռոց երկրպագութեան: Սա շինեաց զԽառան. զսա Մովսէս իբրեւ զպիղծ ո՛չ յիշէ, եւ Ղուկաս վասն ազգահամարին յիշէ: Եւ վասն այսորիկ վկայս ունելով արս հռչակաւորս եւ հմտագոյնս, զԻւրիզինէս եւ զԳրիգոր Աստուածաբան, եւ զԵպիփան Կիպրացի, մանաւանդ զհոգիւնկալ աւետարանիչն Ղուկաս, գրեալ յազգաբանութեանն. եւ ըստ այսոցիկ լինի Աբրահամ համարեալ առ յԱդամայ, առաջներորդ քսաներորդ եւ թիւ համարացն զոր Եւսեբի ՎՃՁԴ. գրէ, յԱդամայ ցԱբրահամ լինի, ՎՅԴ: Դարձեալ եւ Մովսէս Խորենացի, վասն զուգահաւասարութեան ծննդոցն, յերից որդւոցն Նոյի մինչեւ ցԱբրահամ շարակարգէ յիւրում պատմութեանն զՆոյն Նահապետ, եթէ Կայինան չորրորդ ի Նոյէ, եւ երրորդ Յաբեթէ, ասէ. եւ զմեստրայիմ չորրորդ ի Նոյէ, եւ երրորդ ի Քամայ. եւ վասն սոցա գրեաց նոյն պատմագիրս Մովսէս՝ այսպէս, թէ դժուարահաւաք եւ տաժանելի է, որպէս զհիւտ ժամանակացն ի սկզբանէ, առաւել զհիւտ ազգացն երից որդւոցն Նոյի. զի զիրք աստուածայինք զհիւր ազգն ի բաց հատեալ այսինքն է զՍեմ, ելիք զայլսն իբրեւ զարհամարիեալս եւ իւրոցն անարժան կարգածոցն բանի համարեալ: Ասէ դարձեալ, թէ այսոքիկ թէպէտեւ ոչ ուրեք ի բնագրի գտանի ի

մերումն թարգմանութեան, եւ ոչ ի ժամանակագրաց ուրեք գտաք կարգեալ, այլ յընթերցասիրէ եւ յուշմագունէ ումեմնէ Ասորոյ, եւ հաւատարիմ մեզ թուեցաւ, քանզի Մեստրայիմդ, Մեծրայիմ, որ թուի Եգիպտոս, եւ Նեբրովթ, որ է Բէլ. եւ կարգէ զհաւասարութիւն երից ազգացն այսպէս.

Սեմ Քամ: Յաբեթ:

Արփաքսաթ: Քուշ: Գամեր:

Կայիման: Մեստրայիմ: Թիրաս:

Սաղա: Նեբրովթ: Թորգոմ:

Եբեր: Բաբ: Հայկն:

Փաղէկ: Անեթիս: Արամանեակ:

Ռագաւ: Արբէլ: Արմայիս:

Կերուք: Քայաղ: Ամասիա:

Նաքովր: Արբել: Գեղամ:

Թարա: Նինոս: Հարմա:

Աբրահամ: Նինուաս: Արամ:

Յետ որոյ ասաց եւ զայս, զի թէպէտ եւ անք ժամանակաց ծննդոցն Քամայ, մինչեւ ցՆինոս ոչ ուրեք գտանին թուեալ, եւ կամ թէ առ մեզ ո՛չ հասեալ. իսկ մերոյն Յաբեթի ամենեւիմբ ո՛չ, սակայն ասացեալ ազգաբանութիւնս հաւաստի է. երից ցեղիցն մետասան գոլով ցԱբրահամ, եւ ցՆինուաս, եւ ցԱրամ, զի Արայն երկոտասաներորդ է յետ Նինոսի մանուկ տիօք վախճանեալ ի Շամիրայ: Եւ է ճշմարիտ եւ մի ոք երկբայեսցի, զհաւաստին, ասէ, որչափ կարացաք ընտրեցաք ի բանս, որոյ ոչ զոք ընդդիմանալ կարծեմ, բայց թէ զճշմարտութեանն քակել խորհելով զոճ. եւ յայտոսիկ իւրաքանչիւր միտք որպէս եւ կամին ուրախասցին:

Այլ մեք յերից որդւոցն Նոյի սկսցուք մի մի կարգաւ գրել մինչ ցյայտնութիւն Աստուածն բանի, նախ զՍեմայ ազգաբանութիւնն, եւ ապա զՔամայն, եւ ապա զՅաբեթին:

ՋՍԵՄ գերեզ որդին Նոյի արտաքինքն Ջրուան անուանեն եւ գՔամ, Տիտան, եւ գՅաբեթ, Յապիտոսթէ. եւ ոչ միայն զայսոսիկ, այլ եւ յԱդամայ սկսեալ այլանման անուանս Նահապետացն, եւ անհուն թիւս ամաց նոցա մի ըստ միոջէ համարին այսպիսի ձեւով:

Ադամ:

Աղաւրոս շարս տասն. եւ բաժանեն զմի շարն ՎՈ. թիւս ամաց, գրեալ ի նորին վերայ, ներս իմն, եւ սոսս, ներ մի ի ներիցն է Ո. ամ եւ սոսս մի սոսիցն է Կ. ամ:

Աղապարոս, շարս երեք: Սէթ:

Աղմեղոն, շարս տասն եւ երեք: Ենովս:

Ամմենոն, շարս տասն եւ երկու: Կայինան:

Ամեգաղարոս, շարս տասն եւ ութ: Մաղաղիէլ:

Դաւանոս, շարս տասն: Յարեդ:

Եւենդովրաքոս, շարս տասն եւ ութ: Ենովք:

Ամենփսինոս, շարս տասն: Մաթուսաղա:

Ոտիարտէս, շարս ութ: Ղամեք:

Քսիսութրոս, շարս տասն եւ ութ: Նոյ:

Միանգամայն տասն թագաւորացս շարս ՃԻ. ասեն լիեալ, որք առնին ՍԽԳ. բիւրս ամաց, զայսոսիկ Քաղդէացւոցն վիպագիրք: Բայց թողլով զանվաւերսն` ի գրոց աստուածայնոց սկսցուք շարադրել, զի ասէ այսպէս: Սեմայ ծնանին որդիք, Ե. Եղամ եւ ի նմանէ Եղիմացիք, եւ Ասուր, եւ ի նմանէ Ասորեստանեայք, եւ Արփաքսաթ, եւ ի նմանէ Քաղդէացիք, եւ Ղուդ, եւ ի նմանէ Ղազոնացիք, եւ Արամ, եւ ի նմանէ Արամացիք, որ եւ Ասորիք անուանեն; Եւ որդիք Արամայ, Հուս եւ ի նմանէ Եղագացիք, եւ Եմուդ եւ ի նմանէ Եմուդացիք եւ Գաթեր եւ ի նմանէ Եգասփենացիք, եւ Մոսոք եւ ի նմանէ Մոսենացիք: Եւ որդի Արփաքսաթայ Սաղա. եւ որդի Սաղայի Եբեր եւ ի նմանէ Եբերացիք: Եւ որդիք Եբերայ Փաղեկ եւ ի նմանէ կարգի ազգն Աբրահամու եւ Յեկտան, եւ ի Յեկտանայ լինին որդիք երեքտասան, առաջինն Ելմովդադ` եւ ի նմանէ Հնդիկք, եւ Սաղեք, եւ ի նմանէ Բակտրիանոսք. եւ Ասարմովթ, եւ ի նմանէ Արաբացիք. եւ Յարք, եւ ի նմանէ Յարաքացիք. եւ Ջողորամ, եւ ի նմանէ Կամեղացիք. եւ Եգեդ, եւ ի նմանէ Արիանացիք, եւ Դեկղայ, եւ ի նմանէ Կեդրուսացիք. եւ Գեբաղ եւ ի

նման է Սկիւթացիք. եւ Աբիմէլ, եւ ի նման է Վրկանիկք, եւ Սաբէի եւ ի նման է, Արաբացիք առաջին. եւ Ուփիր, եւ ի նման է Արամացիք. եւ Զելիդա, եւ ի նման է Գիմնոսփիստայք. եւ Յողբաբ, եւ ի նման է Արադացիք: Ամենքեան սոքա որդիք Յետկանայ, եղբօր Փաղեկայ: Եւ եղեւ բնակութիւն սոցա ի Մասեաց մինչեւ Գալիսփերիա լեառն արեւելեաց, եւ այլ ուր ասի թէ է բնակութիւն ամենայն որդւոցն Սենայ, ի Բակտրոնէ, մինչեւ յՌինոյկորուրսն. որ մեկն է ընդ Ասորիս եւ ընդ Եգիպտոս, եւ ընդ ծովն Կարմիր, ի բերանոյ ծովուն որ է յանդիման Ասինայ, այսինքն է Հնդկաց աշխարհին: Որդիք Քամայ առաջին՝ Քուշ, եւ ի նման է Քուշացիք, եւ Մեստրայիմ, եւ ի նման է Եգիպտացիք. եւ Փուդ, եւ ի նման է Տրոգոդացիք. եւ Քանան եւ ի նման է Ափրիացիք եւ Փիւնիկեցիք: Եւ որդիք Քուշայ, Սաբա, եւ Իզա, եւ Սաբաաթ, եւ Ռեգմա, եւ Սաբազաթա, եւ որդիք Ռեգմայ՝ Սաբա եւ Յուդադան.

Դարձեալ ասէ աստուածային գիրն, եթէ Քուշ ծնաւ զՆեբրովթ, նա սկսաւ լինել սկայ ի վերայ երկրի, եւ նա էր սկայ որսորդ առաջի Տեառն Աստուծոյ. եւ սկիզբն թագաւորութեան նորա Բաբելոն: Եւ Որեդ, եւ Աքադ, եւ Քաղանէ, յերկրին Սենաար: Յերկրէն յայնմանէ ել Ասուր եւ շինեաց զՆինուէ եւ զՌոբովթ քաղաք, եւ զՔաղան, եւ զՌասեման. ի մէջ Նինուէի, եւ ի մէջ Քաղանայ, այն է քաղաք մեծ: Եւ Մեստրայիմ հայր Եգիպտացւոցն, ծնանի զՌուդիիմ, եւ ի նման է Լիդացիք, եւ զՍէնէիմ եւ ի նման է Պանփիւլացիք, եւ զՍադբաիմ, եւ ի նման է Լիբէացիք, եւ զՆեփթադիիմ, եւ զՊատրոսոնիիմ, եւ ի նման է Կրետացիք, եւ զՔասղնիիմ, եւ ի նման է Լիկէացիք, յորմէ ելին Փղշտացիք, եւ զԿապթորիմ, եւ ի նման է Դակէացիք: Եւ Քանաան ծնաւ զՍիդովն զանդրանիկն իւր, եւ ի նման է Սիդոնացիք, եւ զՔետացին, եւ զԷբուսացին, եւ զԱմուրիացին եւ զԳերգեսացին, եւ զԽելացին, եւ զԱրուկացին, ուստի Տրիպոլիք, եւ զԱմինացին, եւ զՕրադէոն եւ ի նման է Արադացիք, եւ զՍամրին, եւ ի նման է Որթոսեցիք, եւ զԱմաթի, եւ ի նման է Ամաթուսացիք: Եւ յետ այսորիկ սփռեցան ազգք Քանանացւոց ընդ ամենայն ԼԲ. եւ եղեն սահմանք նոցա ի Սիդոնէ մինչեւ ի Գալիգերարա, եւ ի Գազայ եւ մինչեւ գալ ի Սողոմ եւ ի Գոմոր, յԱդեմա եւ ի Սեբոիմ, եւ ի Լասա, եւ այլուր ասի թէ բնակութիւն սոցա, յՌինոյկորուրա, մինչեւ ի Գադիրոն, ընդ կողմն հարաւոյ:

ԴԱՐՁԵԱԼ Ի ՆՈՅՆ ԳՐՈՑ. ՅԱՐԱՐԱԾՈՑ:

Որդիք Յաբեթի, Գամեր, եւ ի նման է Գամիրք. եւ Մագովգ, եւ ի նման է Կեղտք, եւ Գաղատացիք. եւ Մադա, եւ ի նման է Մարք. եւ Յաւան, եւ ի նման է Հելլէնք, եւ Յոյնք. եւ Եղիսա, եւ Թոբէլ, եւ ի նման է Թետաղք. եւ Մոսք, եւ ի նման է Լիւրիկեցիք. եւ Թիրաս, եւ ի նման է Թրակարիք. եւ Քետէիմ, եւ ի նման է Մակեդոնացիք: Եւ որդիք Գամերայ, Ասքանագ, եւ ի նման է Սարմատք, եւ Րիփօթ, եւ ի նման է Սորոմատք. եւ Թորգոմ, եւ ի նման է Հայք. եւ որդիք Յաւանայ, Եղիսա, եւ ի նման է Սիկիլացիք, եւ Աթենացիք. եւ Թարսիս եւ ի նման է Վիրք եւ Տիւրենացիք, եւ Կիտիիս, ուստի Հռոմք, եւ Լատենացիք,

Եւ Ռոդացիք. եւ ի սոցանէ մեկնեցան կղզիք ազգաց յերկիր իւրեանց, ընդ ամենայն ազգ հնգետասան. եւ ունին սոքա ի Մարաց մինչեւ ի Սպեռիոս, որ ձգի մինչեւ Յովկիանոս, եւ հայի ընդ հիւսիսի. եւ ապա թուէ ազգս ԾԱ. եւ սահմանս նոցա ի Մարաց ընդ կողմն հիւսիսոյ մինչեւ ի Գադիրոն. եւ ձգին ի Պօտամինոս գետոյ՝ մինչեւ ի Մաստուսիա՝ որ է Իլիոն:

Արդ վասն զի խոստացաք յերից որդւոցն Նոյի, զիւրաքանչիւրոցն ազգաբանութիւն առանձին կարգազրել մինչեւ ի մարմնանալն Քրիստոսի. իսկ աստուածային գիրն միայն զՍեմայն գրեալ ունի զծննդոցն յայտնաբանութիւն. եւ զՔամայն եւ զՅաբեթին, միայն այսչափ յիշէ, որչափ գրեցաք ի սմա. վասնորոյ սկսցուք յառաջին ամէն Աբրահամու զազգն Սեմայ, զի մինչեւ ցայս վայր գրեցաք վերստին, թէպէտեւ յոյժ սակաւ ի յոլովից. եւ զայլոցն զկնի, ուստի եւ ժողովել մարթասցուք ի ճշմարիտ վիպագրաց, յարտաքնոց եւ ի ներքնոց:

Սկսանելի է ուրանօր եթող ազգաբանութեանն կարգ, տեղի տուեալ՝ որք ի մէջս եղեն պատմութիւնք: Զի ասացաւ անդ՝ Թարա լեալ ամաց Հ. ծնանի զԱբրահամ, եւ զՆաքովր, եւ զԱռան. եւ Առան ծնանի զՂովտ: Եւ մեռաւ Առան առաջի հօր իւրոյ Թարայի, ուր ծնաւ յերկրին Քաղդէացւոց: Եւ առին իւրեանց կանայս Աբրահամ եւ Նաքովր. Աբրահամ զՍարա եւ Նաքովր զՄելքա, զդուստր Առանայ. եւ էր Սարա ամուլ եւ ոչ ծնանէր: Եւ առ Թարա զորդիս իւր եւ ել յերկրէն Քաղդէացւոց երթալ յերկիրն Քանանացւոց. եւ եկին մինչեւ ի Խառան եւ բնակեցան անդ. եւ եղեն ամենայն աւուրք Թարայի Մ. ամ, եւ մեռաւ ի Խառան:

Աստ շինեցաւ Երուսաղէմ ի Մելքիսեղեկէ Քանանացոյ քահանայէ մեծէ: Յայսմ ժամանակի թագաւորեալ Շամիրամ կին Նինոսի, շինեաց թէր, բլուր ի հողոյ կուտեալ ամրոց: Բայց այլք վասն թերոյդ ասեն թէ ի յաճախել պատկերապաշտութեանն, եհան Աստուած հողմ փոթորիկ յերկիր, որ առեալ զկուռսն թաղեաց ի տեղիս տեղիս, եւ բնակեալ ի նոսա դեւքն կան ի նոսին ի տանջանս ի կուռսն. վասնորոյ եւ կախարդք միշտ զկախարդութիւնսն առ թլօքն առնեն:

Եւ յեօթանասուն եւ հինգ ամի կենացն իւրոց Աբրամ Աստուծոյ յայտնութեանն արժանաւորի, յորում առնու հրաման ելանել յերկրէն իւրմէ. եւ ել ի Խառանէ, եւ բնակեցաւ յերկիրն Քանանացւոց եւ յ'ՁԶ. ամի կենաց նորա լինի որդի յԱգարայ աղախնոյ Սարայի, եւ անուանեաց Իսմայէլ, ուստի եւ Իսմայելացւոց ազգն, սոքա են Ագարեանացիք, որք Սարակինոսք եւ տաճիկք կոչին, եւ ի ՂԹ. ամի կենաց նորա դնէ նմա Աստուած ուխտ թլփատութեան, եւ թլփատի ինքն եւ ամենայն արու անթլփատ ի տան նորա. եւ առնու զԱբրամ անուն՝ փոխանակ Աբրամու, եւ զՍառա՝ փոխանակ Սարայի: Ի նմին ամի երեւի նմա Աստուած հանդերձ հրեշտակօքն ի Մամբրէ, յորում զպարգեւական զաւակն խոստանայ տալ նմա, եւ նախ ի մարգարէիցն Աբրահամու Աստուծոյ բանն յայտնեալ ի մարդկան կերպարանս, զկոչումն հեթանոսաց գուշակէր. զոր ի մեզ եհան ի գլուխ վարդապետական աւետեօքն

յամենայն հեթանոսս Աստուծոյ Բանն Աստուած: Արդ լեալ Աբրաամ Ճ. ամեայ՝ ծնանի զԻսահակ ի Սառայէ կնոջէ իւրմէ. եւ Սառա Ղ. ամեայ էր յորժամ ծնաւ զԻսահակ. եւ եկաց Սառա յետ ծնանելոյն զԻսահակ ամս ԼԷ. եւ մեռանի: Եւ յետ մահուանն Սառայի առաքէ Աբրաամ զընդոժին իւր զԵղիազար Դամասկացի ի Միջագետս, եւ առնու զդուստր Բաթուէլի զՌեբեկայ զքոյր Ղաբանայ Սահակայ որդւոյ իւրում կնութեան. եւ ապա առեալ ինքն զՔետուրա կին, յորմէ ծնաւ որդիս վեց, եւ այսպէս եղեն ծնունդք Աբրաամու յերից կանանցն, նախ ի Հազարայ Եգիպտացւոյ Իսմայէլ, ուստի ազգն Իսմայէլացւոց, եւ ի Սառայէ լինի Սահակ, ուստի ազգն Հրէից եւ ի Քետուրայ լինի ազգն Պարթեւաց. յորոց քաջն Արշակ՝ նախնի ազգաց Պալիաւկանին եւ Արշակունոյն: Արդ կեցեալ Աբրաամ յետ ծնանելոյն զԻսահակ ամս ՀԵ. ընդ ամենայն ամաց ՃՀԵ. մեռանի:

ՅԱՂԱԳՍ ԻՍԱՀԱԿԱՅ ԱՄԱՑ ԵՒ ԾՆՆԴՈՑ ՆՈՐԱ:

Իսահակ լեալ ամաց Կ. ծնանի զԵսաւ եւ զՅակոբ, յետ Ի. ամի առնելոյ զՌեբեկայ, կեցեալ այլ եւս ամս ՃԻ. ընդ բնաւն ՃԶ. ամաց մեռանի: Իսկ Յակովբայ լինին որդիս երկոտասան եւ դուստր մի, ի յերկուց դստերացն Ղաբանայ, ի Լիայէ եւ ի Հռաքելայ, եւ յերկուց աղախնաց նոցա, ի Բաղդայ եւ ի Ջեփղայ: Եւ թէպէտ եւ առաջին որդի Ռուբէն էր զոր ծնաւ ի ՁԵ. ամի կենաց նորա, եւ զՇմաւոն ի ՁԶ. ամին, սակայն զՌեւի առնուն ի կարգ զոր ծնաւ ի ՁԷ. ամին, յորմէ ազգէ մեծն Մովսէս, զոր համարին այսպէս Յակովբ ամաց ՁԷ. անց ծնանի զՌեւի՝ ի Լիայէ կնոջէ իւրմէ. Ռեւի լեալ ամաց ԽԶ ծնանի զԱմրամ: Ամրամ ամաց Հ. ծնանի զՄովսէս: Մովսէս ամաց Ձ. հանէ զժողովուրդն յԵգիպտոսէ: Դարձեալ եւս ըստ Եւսեբեայ ժամանակական կանոնացն, ՂԲ. ամին Յակովբայ լինի նմա որդի Յովսէփ ի Հռաքելայ կնոջէ իւրմէ, եւ յետոյն եւ ի տասն ամին իւրոյ Յովսէփ վաճառի յեղբարցն յԵգիպտոս, եւ լեալ ի տան բանդին Գժ.ան ամ, յերեսներորդ ամին տիրէ Եգիպտացւոցն ամս Ձ. կեցեալ ամս ՃԺ. մեռանի: Յառաջին ամին լիութեանն Եգիպտոսի տիրէ Յովսէփ եւ ի Ը. երորդ ամն սկիզբն սովոյն նոցա. եւ յերկրորդում ամի սովոյն իջեալ Յակոբայ յԵգիպտոս ՃԼ. ամաց կեցեալ այլ եւս անդ ժէ. ամ վախճանի ՃԽԷ. ամաց՝ ի ԻԶ. ամին թագաւորութեանն Յովսէփու, որ այլ եւս եկաց Յովսէփ ամս ԾԴ:

Յետ մահուանն Յովսէփու ծառայեն որդիքն Իսրայէլի Եգիպտացւոցն ամս ՃԻԴ. յիջիցն Յակովբայ լինին ամք ՄԺԵ. ի ԿԴ. ամի յԵգիպտոս, ծառայութեանն ծնանի Մովսէս եւ լեալ ամաց Ձ. եւ Ահարոն եղբայր Մովսէսի ՁԳ. հանեն զժողովուրդն յԵգիպտոսէ, եւ Խ. ամ առաջնորդեալ ժողովրդեանն յանապատին, վախճանի Մովսէս ամաց ՃԻ: Իսկ Յեսու որդի Նաւեայ յետ Մովսէսի անցուցեալ զնոսա ընդ Յորդանան՝ առաջնորդէ յերկիրն աւետեաց ամս ԻԷ. կեցեալ ամս ՃԺ. վախճանի:

Զկնի Յեսուայ դատաւորք դատեցան առաջնորդութեամբ. որոց առաջին՝

ԴԱՏԱԻՈՐՔ ԻՍՐԱՅԷԼԻ

Գողոնիել՝ ամս Խ: Ի սորա աւուրս էր Յարգիսացւոցն, Փելօտոնոսն բարուախօս անասնոց եւ թռչնոց: Աւող ամս Զ. ի ժամանակս Աւովդայ շինեցաւ Իլիոն քաղաք յԻլոսէ, եւ Աքայեա յԱքիոյ, եւ յետոյ ի Պտղոմեանց, որ եւ կոչեցաւ Պտղոմիդայ: Աստ ասեն եղեալ թագաւոր ի Թեբայիս՝ Ապողոն երաժիշտ, որ զքարինսն շրջէր նուագօք:

Բարակ եւ Դեբովրա ամս Խ: Գէդէովն ամս Խ: Աբիմելէք ամս Գ: Թովղա՝ ամս ԻԲ: Ի Թովղայ աւուրս շինեցաւ Տարսոն ի Կիլիկիայ ի Բրիսոսէ որդւոյ Տանայի, եւ յետոյ ի Սենեքերիմայ, եւ կոչեցաւ Թարսին, որ է Տարսոն: Եւ աստ շինեցաւ Կարբեդոն եւ Իլոն առաւ: Աստ ասեն զերաժիշտն Փիլիմոն, որ արար պատկեր՝ շարժին ոտիւք:

Յայիր՝ ամս ԻԲ: Յեփթայի ամս Զ: Աստ շինեցաւ Կիւրինէ քաղաք եւ Սուր, ՎԽ. ամաւ յառաջ քան զտաճարն:

Եւսեբոն ամս է: Յետ Եսեբոնի յԵբրայեցւոց օրինակի գրի դատաւոր՝ Իլոն ամս Ժ. ոչ կայ յեթանասնիցն:

Ղաբդոն ամս Ը: Ի սորա Գ. ամին Իլիոն առաւ:

Սամփսոն ամս Ի: Հեղի ամս Խ. յեթանասնիցն Ի. ամ ասէ. Սամուէլ եւ Սաւուղ ամս Խ:

Եւ արդ վասն զի ըստ կարգի համարողութեանն Մատթէեան աւետարանին յԱբրահամէ իջանել ազգացն ցՅովսէփ եւ Մարիամ կոյս, ցուցանելով զազգն Սեմայ խոստացաք, զոր յորդւոցն Յակովբայ, զՅուդային ծնունդսն պարտ էր շարագրել, զի յայնմ շառաւիղէ ծագեաց Տէրն: Բայց հարկ եղեւ վասն Մովսէսի եւ Յեսուայ եւ որք դատեցան զժողովուրդն մինչեւ ցՂաւիթ արքայ զՂեւի յիշել փոխանակ Յուդայի:

Արդ սկսցուք ուստի արժան է սկսանել. դարձեալ Յակովբ ամաց ԶԸ. ծնանի զՅուդայ ի Լիայ կնոջէ իւրմէ: Յուդա՝ ամաց ԽԸ. ծնանի զՓարէս: Փարէս ամաց ԾԹ. ծնանի զԵգրոն: Եգրոն ամաց ԾԸ. ծնանի զԱրամ: Արամ ամաց ԽԷ. ծնանի զԱմինադաբ: Ամինադաբ ամաց ԽԵ. ծնանի զՆաասսոն: Եւ էր, ասէ, Ամինադաբ սպարապետ զօրուն Յուդայի ի հանել Մովսէսի զորդիսն Իսրայէլի յԵգիպտոսէ: Եւ առնին յառաջին ամէն Աբրահամու, մինչեւ յելսն յԵգիպտոսէ ազգք Ը. ամք ՇԵ. յԱդամայ ազգք ԻԸ. ամք ՎՈՉԹ: Նաասովն ամաց ԽԴ. ծնաւ զՍաղմովն, եւ էր ասէ՝ Նաասոն իշխան բիւրաւորացն Յուդայ յանապատին, եւ եղեւ քոյր սորա Եղիսաբէթ, կին Եղիազարու որդւոյ Ահարոնի, յորոց ծնաւ Փենէէս, եւ այսպէս խառնեցաւ ազգն Յուդայի եւ Ղեւայ խնամութեամբ:

Սաղմոն ամաց ԼԵ. ծնաւ զԲոոս, եւ էր, ասէ, Սաղմոն իշխան ցեղին Յուդայ, յորժամ անցոյց ընդ Յորդանան զժողովուրդն Յեսու, եւ առ զՌահաբ իւր կին, զոր աւետարանիչն սուրբ՝ Ռեքաբ կոչէ: Սա շինէ զԲեդղէէն քաղաք ի գետինս Յուդայ:

Բոոս ամաց ՃԸ. ծնանի զՈվբեթ: Առեալ Բոոս կին զՀռուդ Մովաբացի, Եպիփան Ամանտացի ասէ զՀռուդ, այսինքն Ամոնացի: Ովբեթ ամաց ՃԱ. ծնանի զՅեսսէ: Յեսսէ ամաց ՃԼ. ծնանի զԴաւիթ: Դաւիթ ամս ԾԸ. ծնանի զՍողովմոն: Սա երեսներորդ ամի թագաւորեաց ամս Խ. կեցեալ ամս Հ. Սողովմոն ամաց ԻԲ. ծնանի զՌոբովամ: Սա ի չորրորդ ամի թագաւորութեանն իւրում կազմէ զհանդերձանս տաճարին: Ժողովին ի Մովսէսէ, եւ յելիցն յԵգիպտոսէ, ցՍողովմոն եւ ցշինուած տաճարին ամք ՆԶ. ՅԱդամայ ՏՃԿԹ: Սա յերկուսասան ամին թագաւորէ ամս Խ. կեցեալ ամս ԾԲ:

Յետ Սողովմոնի յերկուս բաժանեցաւ թագաւորութիւնն Իսրայէլի: Ի Սամարիա ժ. ազգին տիրէ Յորոբովամ որդին Նաբատայ, որք կոչեցան թագաւորք Իսրայէլի: Եւ յԵրուսաղէմ թագաւորէ Ռոբովամ որդի Սողովմոնի, որ կոչեցաւ թագաւոր Յուդայ: Ռոբովամ թագաւորէ յԵրուսաղէմ ամս ԺԷ: Աբիա ամս Գ. Ասափ ամս ԽԱ. Յովսափաթ ամս ԻԵ: Ի սորա ժԷ. ամին էր Միքիայ մարգարէ որդի Յեմղայ: Յովրամ ամս Ը.: Ռքոզիա ամ Ա: Գողողիայ մայրն ամս է: Յովաս ամս Խ:

Զայս երիս թագաւորս՝ զՌքոզիա եւ Գողողիայ մայրն, եւ զՅովաս եւ զԱմասիա, ոչ է գրեալ յազգահամարսն աւետարանիչն, վասն լինելոյ դուստր եւ թոռունք Աքայաբու:

Ամասիա ամս ԻԹ: Ազարիա, որ եւ Ոզիա ամս ԾԲ. ի ԽԹ. ամի Ոզիայ եղաւ առաջին Ողոմպիադն: Յովաթամ ամս ԺԶ: Աքազ ամս ԺԶ. ի մետասան ամի Աքազու գերեցաւ Իսրայէլ ի Սաղմանասարայ:

Եզեկիա ամս ԻԹ: Յիններորդ ամի Եզեկիայ, Ռոմելոս զՀռոմ շինեաց:

ՅԱբրահամէ ՌՄԶԳ. ամք: Առ սովաւ էր՝ մարգարէն Միքիա Մորստացի: Սոյն ինքն Եզեկիա խորտակեաց զօճն պղնձի զոր արար Մովսէս, զի մինչեւ ցայն պաշտէին զնա որդիքն Իսրայէլի, եւ անուանէին զանուն նորա, եւ Նէեսթան, յլլովք ի նոցանէ ուսան զօճապաշտութիւն:

Մանասէ ամս ԾԵ: Ամովս ամս ԺԷ: Յովսիա ամս ԼԱ: Յովաքազ ամիսս Գ: ԶՅովաքազ գերի տարաւ Նեքաւով եւ թագաւորեցոյց զԵղիակիմ: Եղիակիմ որ եւ Յովակիմ ամս ԺԲ: Ի սորա ժ.երորդ ամին Նաբուքոդոնոսոր զՀրէաստան հնազանդեցոյց եւ հարկ առեալ յԵղիակիմայ գնաց:

Յովակիմ որ եւ Յեքոնիա ամիսս Գ: Դարձեալ էլ Նաբուքոդոնոսոր եւ առ զՅովակիմ գերի: Մատթանի որ եւ Սեդեկիա ամս ԺԱ. Յ'ԲԺ.ան ամի Սեդեկիայ՝ Նաբուքոդոնոսոր Քաղդէացի առ զԵրուսաղէմ, եւ զտաճարն հրծիգ արար. տեւեաց տաճարն զամս ՆԽԲ. սկիզբն գերութեանն եղեւ, ԽԷ.

Ողոմպիադան ի ի չորրորդ ամէն, եւ ձգեցաւ ամս Հ: Յետ Ի. ամի գերութեանն վախճանի Նաբուքոդոնոսոր: Իսկ ըստ ազգաբանութեան Մատթէի, ծնանի Յոքոնիա զՍաղաթիէլ ամաց ԾԶ:

Ջօրաբաբէլ ԾԶ: Աբիուդ ԽԵ: Եղիակիմ Կ: Ազովր ԼԹ: Սաղովկ ԼԱ: Ի Սաղովկայ առաջին ամին Աղէքսանդր Մակեդոնացի:

Աքին ԼԴ: Եղիուդ Լ: Եղիագար ԿԲ: Մատթան ԼԸ: Յակովբ Կ: Յովսէփ ՀԶ: Յիսուս Քրիստոս ծնանի ի Բեղղեէմ Հրէաստանի: Եւ առնեն ի նորոգմանէ տաճարին մինչեւ ցծնունդն Քրիստոսի ամք ՇԺԸ: Ի Սողովմոնէ եւ յառաջին շինութենէն յերկրորդն՝ ամք ՇԺԲ. եւ յելիցն ի Սողովմոն ամք ՆԶ. եւ յԱբրահամէ յելքն ամք ՇԵ. եւ ի ջրհեղեղէն յԱբրահամ ամք ԶԽԲ. յԱդամայ ի ջրհեղեղն ամք ՍՄԽԲ. եւ միանգամայն յԱդամայ ի ծնունդն Քրիստոսի ամք ՐՃԴԸ. ըստ եօթանասնիցն:

Դարծեալ գրեմք զթագաւորսն Իսրայէլի, եւ զժամանակս նոցա: Յետ մահուանն Սողովմոնի, որպէս ասացաւ վերագոյն, ի սկզբան թագաւորութեանն Ռոբովամու, յառաջին ամին թագաւորէ ի Սամարիայ Ժ. ազգին Յորոբովամ որդի Նաբատայ ամս ԻԲ. Եւ որպէս մարգարէանային յաւուրս Դաւթի, Գաթ, Նաթան, Ասափ, նոյնպէս եւ յաւուրս Սողովմոնի, Սաղովկ, Աքիայ Սելոնացի, Սամեա, նոյնպէս եւ յաւուրս նորա մարգարէանային եւ յաւուրս որդւոյ սորա Նաբատայ, Աքիայ, եւ որ ի Սամարիայ ի վերայ սեղանոյն, զՅովայ՝ Յովէլ, Ազարիա որ եւ Ադդով, Անանիա: Նաբատ ամս Բ. Բաաս ամս ԻԴ: Եղա ամս Բ: Զամբրի աւուրս է: Ամբրի ամս ԺԲ. Աքաաբ ամս ԻԲ:

Առ սովաւ մարգարէք Աբդիու, Եղիա, Յեսու, Ոզիէլ, Սիքայէլ. իսկ սուտ մարգարէք, Սեդեկիա, Եղիեզեր: Ոքոզիա ամս Բ: Յովրամ ամս ԺԲ: Դարծեալ մարգարէանայ Եղիա եւ Եղիսէէ, յեօթներորդ ամի Յովրամայ վերացաւ Եղիա:

Յէու ամս ԻԸ: Զսպառնալիս բարկութեանն առ Աքայաբ, եւ առ Եզաբէլ կին նորա, Յէու հան ի գլուխ, զի կոտորեաց զեօթանասուն որդիսն Աքայաբու, եւ զՍիդոնացին Յեզաբէլ, եւ Ն. մարգարէ զգարշելեացն, եւ էր մարգարէ յԻսրայէլի Ազարիա:

Յովաքազ ամս ԺԷ: Ի սորա յաւուրս Յովաս արքայ Յուդայ սպանանէ զԱզարիա, եւ Եղիսէ մեռաւ: Յովաս ամս ԺԶ: Յորոբովամ ամս ԽԱ: Ի սորա աւուրս մարգարէանային Ովսէէ, Ամովս, Եսայի, Յովնան: Զաքարիա ամիսս Զ: Սեղդում աւուրս ԽԵ. Մանայէմ ամս Ժ: Փակէէ ամս Ժ: Ի յիններորդ ամին Փակէի եղաւ առաջին Ողոմպիաթն: Փակէէ միւս ամս Ի: Ովսէէ ամս Թ: Առ Ովսէի Ժ. ցեղքն գերեցան ի Սաղմանասարայ, եւ բարծաւ թագաւորութիւնն Իսրայէլի, որք ի Սամարիա, ի մետասան ամին Աքազու տեւեալ ամս ՄԾ. աւեր տաճարին յԵրուսաղէմ ի Նաբուքոդոնոսորայ՝ առ Սեդեկիաւ՝ լինին ամք ԸԾԶ:

Յազգէն Ղեւեայ քահանայի ցգերութիւնն Յուդայ. ի մնացորդաց: Ահարոն. Եղիազար. Փենէէս. Աբիովտ. Բորքի. Ոզիա. Ջարեա. Մաբիովթ. Ամարիա. Աքիտովփ. Սադովկ. Աքիամաա. Ազարիա. Յովնան. Ազարիա. Ամարիա. Աքիտովփ. Սադովկ. Եղիում. Եղքիա. Ջազարիա. Ջարեհ. Յովսեդէկ որ գնաց ի Բաբելոն ի ժամանակ գերութեանն Յուդայ ի Նաբուքոդոնոսորայ: Այսոքիկ գրեալ ի գիրս Մնացորդաց:

Եւ արդ որպէս յերեքտասան ամի Յովիսայ արքայի Յուդայ սկիզբն արար մարգարէութեան Երեմիա, եւ դարձեալ ի ԻԲ. ամի նորուն Սոփոնիա եւ Երեմիա մարգարէանային, եւ դարձեալ ի չորրորդ ամի Սեդեկիա, Բարուք եւ Երեմիա. եւ որպէս յութերորդ ամի գերութեանն՝ Ղանիէլ եւ Եզեկիէլ ի Բաբելոնի. եւ կամ յԼԸ. ամին Անգէոս եւ Ջաքարիա, եւ ի վերջոյ ի ԿԶ. ամին նոյնք՝ Անգէ եւ Ջաքարիա՝ եւ Մաղաքիաս: Յայլում պատմութեան ասի մարգարէանալ ի սոսինս, Նաւումայ, Ամբակումայ, Մաղաքիայ, Ղանիէլի: Արդ այսպէս որպէս ի գերութեանն տեսանողս եւ մարգարէս տուեալ, նոյնպէս եւ յարձակմանն յետ Հ. ամացն առաջնորդէր Ջօրաբաբէլ, որ նորոգէր զտաճարն եւ զքաղաքն. եւ քահանայապետօք վարէին մինչեւ ցօծեալն առաջնորդ: Յորում կատարեցաւ մարգարէութիւն Նահապետին Յակովբայ, զի ասէր. «մի պակասեսցէ իշխան Յուդայ եւ մի պետ յերանաց նորա, մինչեւ եկեսցէ այն որ իւրն է իշխանութիւն»:

Արդ էր ընդ Ջօրաբաբէլի քահանայապետ Յեսու Յովսեդէկի որդի: Յակիմա՝ որեւ Յակիմ, որդի Յեսուայ: Եղարիոս՝ որեւ Եսէասիբ, որդի Յակիմայ: Էր եւ Եզր քահանայ եւ դպիր օրինացն սրբոց, եւ վարդապետ երեւելի նոցա, որ ի Բաբելոնէ ի Հրէաստան ելանէր: Յովդա՝ որդի Ասիբայ: Առ սովաւ Նեեմի տակառապետ Արտաշէսի, որ եւ էր Եբրայեցի, ելանէ ի Բաբելոնէ յԵրուսաղէմ եւ կանգնէ զպարիսպն: Յոհաննէս որդի Յուդայի: Յատողուս որդի Յոհաննու: Առ սովաւ Աղեքսանդր Մակեդոնացի եկեալ յԵրուսաղէմ Աստուծոյ երկիր եպագ: Ոնիա, որդի Յատդեայ: Սիմոն որ արդարն կոչեցաւ, Եղիազար՝ եղբայր Սիմոնի: Առ որով եօթանասունքն թարգմանեցին զԵբրայեցի աստուածեղէն գիրս ի Յոյն բարբառ հրամանաւ Պտղոմեայ: Մանասէ՝ հօրեղբայր Եղիազարու: Ոնիա, որդի Սիմոնի արդարոյ: Սիմոն որդի Ոնիայ: Առ սովաւ Յեսու Սիրաքայ:

Ոնիա որդի Սիմոնի: Իսկ յետ ԼԳ. ամաց, Անտիոքոս Եպիփանէսն երթեալ ի Հրէաստան, զքահանայապետութիւնն Հրէից Յեսովայ, որ եւ Յասոնն կոչէր, տայր եղբօր Ոնիայ, եւ ապա ի նմանէ հանէալ տայր Ոնիայ, որ եւ մենեղաւոսն կոչէր. եւ յետ Ե. ամի երթեալ յԵրուսաղէմ կողոպտէր զտաճարն, եւ զԱրամազդայ զՈղոմպիական զպատկերն կանգնէր, եւ ի շամրին զօտարասիրին Արամազդայ:

Առ այնու ժամանակաւ Մատաթիա ոմն ի քահանայիցն, որդի Ասամովնայ, ի Մովդէիմ գեղջէ, հանդերձ որդուվքն մարտնչէր ընդ զօրսն Անտիոքայ, յորում եւ Յուդա որդի նորա հալածէր զնոսա, եւ զտաճարն սրբէր, եւ զհայրենի կրօնս նորոգէր՝ որ զերիս ամսն եղծեալ էր:

Իսկ յետ Մենեղեայ քահանայապետի Հրէից՝ Աղկղիմոս, որեւ Յակիմոս, որ չէր յազգէ քահանայիցն, յաջորդէ զքահանայութիւնն: Վասն որոյ Ոնիա քահանայի որդի երթայ յԵգիպտոս, քաղաք շինէ զԱմովպօլիս, եւ ի նմա տաճար նման Երուսաղէմի: Իսկ Աղկիմոս գրգռեալ ընդ Յուդայի, եւ յետ սակաւ աւուրց. սատակի յԱստուծոյ, եւ ամենքին Յուդայի տային զքահանայութիւնն:

Յուդայ որ եւ Մակաբէ ամս Գ. ի ՃԾԵ. յողոմպիադին: Յովնաթան որ եւ Ափուբ ամս ԺԹ: Սիմոն, որ եւ Թարոսի՝ ամս Ը: Հիւրկանոս որ եւ Յովնաթէս ամս ԻԶ. Արիստաբուլոս ամ Ա: Արիստաբուլոս ի վերայ քահանայութեան թագ եղ: Յաննէս՝ որ եւ Աղէքսանդրոս ամս ԻԷ: Աղէքսանդրա կին Աղէքսանդրու ամս Թ: Այս Աղէքսանդրա Սաղինա կոչեցաւ. Հիւրկանոս ամս ԼԴ. զի Արիստաբուլոս եւ Հիւրկանոս որդիք Աղէքսանդրի ընդ միմեանս կռուէին: Պոմպիոս Հռովմայեցի եկեալ զԱրիստաբուլոս կապեալ ընդ իւր տարաւ եւ զՀիւրկանոս քահանայապետ հաստատէր. որ զկնի ԼԴ. ամաց գերեցաւ ի Պարթեւաց, եւ վախճանի Հրէից թագաւորութիւնն, եւ օծեալքն առաջնորդք զոր Դանիէլ ասաց. «զի օծեալ առաջնորդք քահանայապետքն էին, որք յետ դարձի գերութեանն առաջնորդէին ժողովրդեանն»: Սկսեալք առ Դարէիի ի ԿԵ. Ողոմպիադին, դադարեցին ի ՃՁԶ. Ողոմպիադին, ըստ Դանիէլեան մարգարէութեանն, նշանակաւ եօթներորդացն, զի յետ Հիւրկանեայ ոչ եւս ի քահանայական ազգէն կային, այլ աննշանք անսօրեայք, եւ տարելորդք, եւ Հերովդէս այլազգի տիրէր, յորոյ ԼԲ. ամի ծնանի Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս, որում փառք յաւիտեանս ամէն:

Արդ ըստ յառաջադրին պայմանի զազգն Սեմայ նշանակեցաք մինչեւ ցգալուստն Քրիստոսի, օժանդակեալք յաստուածաշունչ գրոց. ժամ է արդ զՔամայն շարագրել, ոչ այնպէս որպէս զՍեմայն որդի ի Հօրէ պայազատել. այլ զթիւս ամաց եւ զանուանս թագաւորաց, եւ թէ որ ազգ հարստացեալ, մի զմիով էլեալ հասանէին առ մարմնանալ փրկչին. եւ յորում տեղուջ մնաց բանն՝ յորժամ զՔամայն գրեցաք զսերունդ՝ որչափ ուսաք ի գրոց սրբոց, առցուք ի ձեռն գրել ի ստոյգ մատենից, ըստ Եւեբեայ ժամանակական կանոնացն, եւ Մովսէսի Հայոց վիպագրի, որ ասէ այսպէս՝ զԲէլայ առ որով նախնին մեր Հայկ: Բազումք, բազում ինչ այլ ընդ այլոյ պատմեցին, բայց ես ասեմ զԿռոնոսդ անուն եւ զԲէլ, Նեբրովթ լեալ, որպէս եւ Եգիպտացիքն թուեն հաւասար Մովսէսի, այսպէս. Եփեսոսս՝ . . . արեգակն, Կռոնոս, որ է Քամ, Քուշ, Նեբրովթ, թողեալ զՄեստրայիմ. զի առաջին իւրեանց ասեն լեալ մարդ զԵփեսոսս: Հաւանելի է ի սմին Բէլայ զառաջիկայ շարագրութիւնս: Սա շինեաց զՈւռհայ, զոր յետոյ քակեաց Սենեքերիմ, եւ շինեաց Սելեւկիոս, որեւ զՍելեւկիա շինեաց: Յետ Խ. ամի մահուանն Բէլայ՝ որ է Նեբրովթ, ասեն թագաւորեալ Կամբիրոս Քաղդէացի. սա շինեաց զՇօշ քաղաք, որ է

Ասպահան. սա եգիտ զներկուածս, եւ զնկարս ի կտաւսն. սա երեք աչք ունէր, եւ եղջիր եւ էր հսկայ, եւ սա շինեաց չափս եւ կանգունս եւ կշիռս, եւ եհան զՆերքովթեանսն:

Բէլ ամենայն Ասիաստանի թագաւորէ բաց ի Հնդկաց ամս ԿԲ: Նինոս նոյնպէս յետ Բէլայ ամս ԾԲ. ի ԽԳ. ամին Նինոսի ծնանի Թարա զԱբրահամ, սա շինեաց զՆինուէ: Շամիրամ կին Նինոսի ամս ԽԲ: Ջամէս՝ որեւ Նինուաս՝ ամս ԼԲ: Արիոս ամս Լ: Արաղիոս ամս Խ: Քսերքսէս՝ որեւ Բաղիոս ամս Լ: Արմամիթրէս ամս ԼԸ: Բեղքոս ամս ԼԵ: Բաղէոս ամս ԾԲ: Աղտադաս ամս ԼԲ: Մամիղոս ամս Լ: Ի սորա ԺԴ. ամին վախճանի Յովսէփ:

Մամիղոս միւս ամս Լ: Սպարեթոս ամս Խ: Մանքաղէոս ամս Լ: Սպերոս ամս Ի: Ի սորա երրորդ ամին նախ Կեկրոպս թագաւորեաց Աթենացոց: Ասկատաղէս ամս Խ: Ի սորա ութերորդ ամին լեալ Մովսէս , Ձ. ամեայ եւ հանէ զժողովուրդն յեգիպտոսէ: Ամէնտես ամս ԽԵ: Բելոքոս ամս ԻԵ: Բաղէպարէս ամս Լ: Լամբրիթէս ամս ԼԲ: Պաննիաս ամս ԽԵ: Սովսարմոս ամս ԺԹ: Ջովսարէս ամս Ի: Ղամբերէս ամս Լ: Միթրէոս ամս ԻԵ: Տօտանէս ամս ԼԱ: Ի ԻԵ. ամին Տօտանայ, Եղիոն քաղաք առաւ: Տելտոնոս ամս Խ: Ոթնեւս ամս Լ: Ղերկիղղոս ամս Խ: Եւպաղղէս ամս ԼԸ: Ի սորա ԼԳ. ամին, չորրորդ ամն Սողովմոնի՝ եւ շինել տաճարին: Լաւոսթենէս ամս ԽԵ: Հրէից ազգն յերկուս բաժանի:

Պերտիաղէս ամս Լ: Ոփրատոնոս ամս Ի: Ոփրատանէս ամս Ծ: Ակրապաղէս ամս Խ: Թոնոսկոնկողերոս, որ կոչի յունարէն Սարդանապալլոս ամս Ի: Ի սորա ժամանակս գնաց Յունան քարոզ Նինուէի, եւ սա է որ զղջացաւ եւ դարձաւ առ Տէր: Այս Սարդանապալլոս երեսներորդ եօթներորդէ ի Բէլայ՝ Ասորեստանեաց վերջին լեալ թագաւոր, թուլամորթ եւ բարեկեաց, յուլութեամբ անցոյց, քան որ յառաջ էին քան զինքն, վասնորոյ եւ Վարբակէս ոմն Մեդացի գաւառաւ, առաքինի արութեամբ, եւ լաւ սրտին քաջութեամբ, զօրավար էր Մարաց՝ մի յայնցանէ որք ամի ամի երթային ի Նինոս քաղաք՝ ի զօրավարութիւն: Սա ծանուցեալ զանմարդի բարս նորա, խտացուցանէր առատութեամբ բարեկամս իւր. մանաւանդ զսպարապետն Բաբելացոց զԲեղեսիոս, որով տուեալ ճակատ ի պարտութիւն մատնեալ զՍարդանապալլոս. եւ նա մտեալ յապարանս իւր հրոյ ճարակ տուեալ զանձն մեռանի: Իսկ Վարբակէս զԲեղեսիա, Բաբելոնի արքայ կացուցեալ, որպէս զմերն Պարոյր պսակեալ, վասն զի օգնականութիւն գտեալ եւ ի նմանէ եւս, ինքն ի Մարս փոխեաց զիշխանութիւնն Ասորեստանեաց, եւ էր իշխանութիւն մինչեւ ցԴէոկէս Մարաց թագաւոր: Իսկ ի միջին ժամանակին, առանձին հարստանային Քաղղէացիքն, որոց ուրոյն իմն գրեն ժամանակացն յաջորդութիւնքն: Եւ այլ ազգք ընդ իւրաքանչիւր թագաւորօք են: Եւ արդ աստանօր գրել պարտ է զՔաղղէացոց թագաւորս:

Փուս. ամս ԺԶ: Ի սորա ՋԺ. ան ամին եղաւ առաջին Ողոմպիադն: Թակղաթիաղասար ամս ԻԵ: Սա յերրորդ ամին էլ ի Հրէաստան եւ զմեծ մասն գերեաց: Սաղմանասար Ասորեստանեաց ամս ԺԶ. Եւ

սա յերրորդ ամին իւր, եւ յութերրորդ Ողոմպիադին գերեաց զԺ. ցեղսն Իսրայէլի, եւ եբարձ զթագաւորութիւնն որ ի Սամարիա: Սենեքերիմ Ասորեստանեաց ամս ԺԸ: Սա ել ի վերայ Երուսաղէմի, եւ զքաղաքն Յուդայ պաշարեաց, ուստի մինչեւ ի Նաբուքոդոնոսոր թուեն Քաղդէացւոց վիպագիրքն ամս ԶԸ. եւ սա յետ Սենեքերիմայ: Ասորդան որդի նորա ամս Ը: Ասամովգէս ամս ԻԱ: Եւ նորին եղբայր ամս ԻԱ: Եւ ապա Նաբուպաղսար ամս Ժ: Մարուդաք Բաղդան ամս Ժ: Եւ ապա Նաբուքոդոնոսոր ամս ԽԳ. ի ԻԲ. Ողոմպիադին: Սա ի Ժ.երրորդ ամին Եղիակիմայ եւ իւրն՝ հնազանդեաց զհրէայսն եւ զմեծ մասնն ի գերութիւն տարաւ, զԴանիէլ եւ զերեք մանկունքն յետ Գ. ամի, զի այլ եկն եւ տարաւ գերի եւ զՅովակիմ: Իսկ ի ԻԳ. ամի իւր՝ առ զԵրուսաղէմ. եւ յետ Ե. ամսոց այրեաց Նաբուզարդան դահճապետն զտաճարն. եւ ի Ի. ամի գերութեանն վախճանի Նաբուքոդոնոսոր. եւ յաջորդէ ի տեղի նորա որդի նորա որ է Բաղտասար. եւ Իզմարուդակ ամս Բ: Յետ որոյ Աստիագէս ամ մի. յորս ետես երեւեալ յորմն գրեալ զգիրն զոր մեկնեաց Դանիէլ: Դարեհ մար՝ ամս Դ: Դարեհ-Արշաւիր ամս Գ: Եւ ապա բարձեալ Բաբելացւոցն իշխանութիւն: Բայց մեք զՄարացն կարգեսցուք զթագաւորս:

Յետ Սարդանապալլեայ թագաւորէ առաջին Վարբակէս ամս ԻԸ: Սովսարմոս ամս Լ: Մամիկար ամս Խ: Կարդիկեաս ամս ԺԳ: Դիոկէս ամս ԾԴ: Սա զԵկբատանա շինեաց: Փրաւորտէս ամս ԻԴ: Կիաքսարէս ամս ԼԲ: Աշդահակ ամս ԼԸ: Զսա սպանանէ Տիգրան Հայկազնի աջակից Կիւրոսի Պարսից:

Եւսեբի եւ այլ պատմագիրք ասեն, թէ միայն Կիւրոս ընկեաց զԱշդահակ, եւ եբարձ զՄարաց թագաւորութիւնն: Բայց Մովսէս Տիգրանայ՝ ասէ՝ սպանեալ զԱշդահակ եւ ճշգրտէ յոլովակի իրօք, տեսլեամբ երագոյն, եւ խորամանկ կեղծաւորութեամբ առնուլ զքոյրն Տիգրանայ, եւ նմա յայտնեալ զխորութեանս սրտին զխորհուրդն. զոր իմացեալ Տիգրանայ զոր տեսեալ յանուրջս, նա ի տուրնջեան կատարեաց: Այլ թէ եւ զԿիւրոս ասեն՝ չէ անդէպ, զի ի միում գոլով ժամանակի եւ Տիգրան գործակալ եւ նիզակակից Կիւրոսի զնորա կատարէ հրաման:

Բայց յայսմ վայրի կամիմ եւ զԼիւդիացւոց թագաւորութենէն գրել, զի յԲԺ. ան ամի Սովսարմիւսեայ Մարաց թագաւորին կարգեցաւ առաջին Ողոմպիադն, եւ ի նմին ամի թագաւորէ Լիւդացւոց առաջին Արդիսոս Աղիատտայ՝ ամս ԼԶ: Աղիատտէս՝ ամս ԺԴ. Մելէս ամս ԺԲ: Կանդոլլէս ամս ԺԷ: Զայսմ զԿանդոլլեայ վէպ համբաւէ Հերոդոտոս թէ տռփացեալ յիւր զուգակիցն, կարծէր քան զամենայն կին գեղեցիկ գոլով նմա. եւ մերկ ի հանդերձէն գաղտ ցուցանէր զնա Գիգեայ, զոր իմացեալ զայն ամուսնոյն՝ ցասմամբ զեղոյր ընդ առականսն՝ եւ տայր սպանանել զԿանդոլլէս՝ կին լինելով ինքն Գիգեայ:

Գիգէս՝ ամս ԼԶ. Արդուս՝ ամս ԼԸ: Սադիարտէս ամս ԺԵ: Աղիատտէս ամս ԽԹ: Կրոյիսուս ամս ԺԵ. զոր ի ԴԺ. ան ամի Կիւրոսի ասի վախճանեալ ի նմանէ, եւ վճարիլ թագաւորութեանն Լիւվդիացւոց: Իսկ Մովսէս Հայոց պատմագիր Արտաշէսի Պարթեւի ասէ՝ կալեալ զԿրոյիսուս, եւ բազում վկայս ի մէջ ածէ, զոր յիւրում գիրսն գտցես: Արդ՝ ըստ այս գունի պատմութեանս զԲաբելացւոցն, եւ զՄարացն, եւ զԼիւդացւոցն բարձեալ զիշխանութիւն թագաւորէ՝ Կիւրոս ամս Լ:

Սա յառաջին ամին իւրոյ արծակեաց զգերի ազգին Հրէից Ե. բիւրս, որք եկեալ յԵրուսաղէմ զսեղանն կանգնեցին, եւ հիմունս արկին տաճարին. եւ վասն շրջակայ ազգացն անկատար մնաց գործն մինչեւ ցԴարեհ Վշտասպեայ: Տմիւրիս Բամբիշն Մասագեցւոց սպան զԿիւրոս: Կամբիւսէս ամս Թ: Մոգքն Բ. եղբարք ամիսս Ը: Դարեհուստր Վշտասպեայ՝ ամս ԼԶ: Ի սորա երկրորդ ամին շինէ Ջօրաբաբէլ զտաճարն, եւ կատարի, ի Դ. ամս. ի ԿԵ. Ողոմպիադին: Քսերքսէս Դարեհի ամս ԻԱ: Արտաւան ամիսս Է: Արտաշէս երկայնաբազուկ ամս Խ: Ջեսթեր ոմանք առ սովաւ ասացին, բայց ես չառնում յանձն ասաց Եւսեբի. զի Եզրի գիրքն որ առ սովաւ էին, չիշէ ինչ անդ: Քսերքսէս ամիսս Բ: Սոկրիանոս ամիսս Է: Դարեհ հարճորդի ամս ԺԹ. ի ԶԹ. Ողոմպիադին: Արտաշէս ուշեղ ամս Խ: Առ սովաւ Եսթեր: Արտաշէս որեւ Ովքոս՝ ամս ԻԶ: Արտաշէս Ովքայ՝ ամս Դ: Դարեհ Արշամայ ամս Զ: Բաւեալ ամս ՄԼ:

Ապա Աղեքսանդր Մակեդոնացի թագաւորէ յառաջին ամի ի ՃԺԱ. Ողոմպիադին, եւ յէ. ամի իւր զԲաբելոն կալաւ, զԴարեհ սպան եւ եբարձ զՊարսից տէրութիւնն: Իսկ աստանօր վասն զԱղեքսանդր յիշելոյ կամիմք ի սկզբանէ զթագաւորսն Մակեդոնացւոց զգրի հարկանել, զի Աղեքսանդրոս ոչ առաջին՝ այլ ԻԴ. էր: Իսկ առաջին թագաւոր Մակեդոնացւոց եղև Կարանաս ամս ԻԲ: Կոյինոս՝ ամս ԺԲ: Տիւրիմաս ամս ԼԸ: Պերդիկաս ամս ԾԱ: Արգեղոս՝ ամս ԼԸ: Փիլիպպոս՝ ամս ԼԸ: Ալեքայոս ամս ԻԶ: Աղկետաս՝ ամս ԻԹ: Ամինտաս՝ ամս Ծ: Աղեքսանդր՝ ամս ԽԴ. Պերդեկոս՝ ամս ԻԸ: Արքեղայոս՝ ամս ԻԴ. Որեստէս՝ ամս Գ: Արքեղաւոս ամս Գ: Ամինտաս՝ ամ Ա: Պաւսանիաս՝ ամ Ա: Ամինտաս՝ ամս Զ: Արգէոս՝ ամս Բ: Ամինտաս՝ ամս ԺԸ: Աղեքսանդրոս ամ Ա: Պտղոմէոս ամս Դ: Պերդիկաս՝ ամս Զ: Փիլիպպոս ամս ԻԶ: Աղեքսանդրոս Փիլիպպեան՝ ամս ԺԲ. եւ ամիսս Զ:

Սա տիեզերակալեաց ընկեցեալ զբազում թագաւորս կեցեալ ամս ԼԲ. վախճանի ի Բաբելոն, եւ ապա ի բազումս անկեալ իշխանութիւնն: Թագաւորէ նմին Մակեդոնացւոցն, Փիլիպպոս՝ որեւ Արիտէոս, եւ յԱղեքսանդր Եգիպտոսի, Պտղոմէոս՝ Ղազոսի: Եւ յետ Ե. ամի Ասիացւոց թագաւորէ Անտիգոնոս. եւ յետ ԺԲ. ամի մահուանն Աղեքսանդրի, Ասորոց, եւ Բաբելոնի, եւ վերնոյ կողմանցն թագաւորեաց Սելեւկիոս Նիկանովր: Իսկ վասն յիշելոյ զսոսա յայսմ վայրի կամիմք զանուանս իւրաքանչիւրոցն գրով ցուցանել: Յետ Աղեքսանդրի՝ թագաւորէ Մակեդոնացւոց առանձինն Փիլիպպոս, որեւ Արէդէոս ամս է: Կասանդրոս ամս Ե: Որդիք սորա ամս Դ. Դեմետրոս ամս ԺԵ: Պիւռոս՝ ամիսս է: Լիսիմաքոս՝

ամս Ե. եւ ամիսս Է: Պտղոմէոս Կերօնոս ամ Ա. եւ ամիսս Թ: Մելագրոս ամիսս Բ: Անտիպատրոս՝ աւուրս ԽԵ: Սոսթենէս՝ ամս Բ: Անտիգոնոս Գոնատաս՝ ամս ԼԶ: Դեմետրոս՝ ամս Ժ: Անտիգոնոս՝ ամս ԺԵ: Փիլիպպոս ամս ԽԲ: Պերսեւս ամս Ժ: Յետ սպանմանն Պերսեւսի, Հռոմայեցիքն զՄակեդոնացիսն ազատս արարին, ինքնօրէն աղիկամիս թողին ամս ԺԴ: Սուտ Փիլիպպոսն ամ մի : Բովանդակ ամս ՈԽԵ:

Ժամանակ է եւ զայլոցն գծագրել: Յետ Ե. ամի մահուանն Աղեքսանդրի թագաւորէ Ասիացւոցն՝ Անտիգոնոս ամս ԺԸ: Դեմետրիոս Պողիորկետէս ամս ԺԷ: Սոքա այսքան ընդ երկոսեանն ամս ԼԵ: Կամիմ եւ զոր յետ սոցայս շարակարգել:

Ասորոց եւ Բաբելոնի եւ վերնոյ կողմանցն յետ ԲԺ. ան ամի մահուանն Աղեքսանդրի թագաւորէ Սելեւկոս Նիկանովր ամս ԼԸ. Անտիոքոս Սովտեր ամս ԺԹ: Անտիոքոս Թէոս՝ ամս ԺԵ: Ի սորա մետասան ամին Պարթեւք ի Մակեդոնացւոցն ապստամբին, եւ ի նոցանէ թագաւորէ Արշակ՝ յորմէ Արշակունիքն: Սելեւկոս Կալինիկոս՝ ամս Ի: Սելեւկիոս Կերունոս՝ ամս Դ: Անտիոքոս մեծն՝ ամս ԼԶ: Սելեւկիոս՝ ամս ԺԲ: Առ սովաւ Մակաբայեցւոց երկրորդ պատմութիւնն:

Անտիոքոս Եպիփանէս՝ ամս ԺԱ: Սա զՀրէայսն նախ բռնադատէր կռապաշտել անհնարին վշտօք, զոր ուսցիս ի գրոցն Մակաբայեցւոց: Անտիոքոս Եպատովր՝ ամս Բ: Դեմետրիոս Սովտեր ամս ԺԲ: Ի սորա յերրորդ ամին Յուդա Մակաբէ զօրավար Հրէից:

Աղեքսանդրոս՝ ամս Թ. եւ ամիսս Ժ. Դեմետրիոս ամս Գ: Անտիոքոս Սիդէացի ամս Թ: Արշակ Պարթեւ զԱնտիոքոս սպանանէ: Դեմետրիոս միւսանգամ ամս Դ: Անտիոքոս Գրեպոս՝ ամս ԺԲ: Անտիոքոս Կիւղիկենոս՝ ամս ԺԸ: Փիլիպպոս ամս Բ: (10)

Ասորոց իշխանութիւնն ցոսա հասեալ վախճանէր, ի ՃՀԲ. Ողոմպիադին:

Գրեմք եւ զՊտղոմէանց ժամանակսն:

Զկնի մահուանն Աղեքսանդրի՝ թագաւորէ Եգիպտոսի, որպէս ասացաւ յԱղեքսանդր: Պտղոմէոս Ղազիոս ամս Խ: Պտղոմէոս Ֆիլատելֆոս, ամս ԼԸ: Սա զՀրէիցն զգիրսն ի Յոյն լեզու ետ թարգմանել:

Պտղոմէոս Եւերգետէս ամս ԻԶ: Պտղոմէոս Ֆիլիպատովր ամս ԺԷ: Պտղոմէոս Եպիփանէս ամս ԻԴ: Պտղոմէոս Փիլիմետովր ամս ԼԵ:

Ի սորա Ի. ամին Յուդա Մակաբէ զօրավար Հրէիցն: Պտղոմէոս Եւերգետէս ամս ԻԹ: Պտղոմէոս Փիսկոն որեւ Սովտեր ամս ԺԷ: Պտղոմէոս՝ որեւ Աղեքսանդրոս ամս Ժ: Պտղոմէոս որ մերժեցաւ ամս Ը: Պտղոմէոս Դիոնիսոսն ամս Լ: Կղէոպատրա ամս ԻԲ: Ի սորա երրորդ ամին թագաւորէ

Հռովմայեցւոցն Գայիոս որեւ Յուլիոս ամս Ե. եւ ապա Օգոստոս ամս ԾԶ, որ սպան գԿղէոպատրա. ի Եժ. ան ամի իւրում, եւ տիրէ Եգիպտոսի. Պտղոմէանց ժամանակք ՄՂԶ:

Արդ վասն զի յայտոսիկ ժամանեցաք թագաւորութիւն մեծարգոյ, պարտ վարկաք նախ գրել զթողլոց ազգացն զթագաւորսն. զի յետ ճառելոյ վասն Պտղոմէանցն ի գիրս Եւսեբիայ, ասէ վասն Յունաց՝ որպէս Յոյնք գրեն զնախնեացն զպատմութիւնս, եւ ապա զանուանս իւրաքանչիւրոցն գրէ: Արդ սկըսանիմք զԵգիպտացւոցն նախ եւ զայլս ընդ նմին, եւ ի վերջոյ զՀռովմայեցւոցն, յորում ամենայնքն բովանդակեն:

Առաջին հարստութիւն Եգիպտացւոցն ի Մանեթայ ասացեալ, ունել ասէ նախ՝ Մենէս Թինէացի, եւ սորա Է. որդիք ամս ՄԾԸ: Բ. Հարստութիւն Թ. թագաւորաց ամս ՄՂԷ: Գ. Հարստութիւն Մեմփացւոց Ը. թագաւորաց ամս ՃՂԸ: Դ. Հարստութիւն ԺԵ. թագաւորաց Մեմփացւոց ամս ՆԿԸ: Ե. Հարստութիւն Եղեփանտացւոց ԼԱ. թագաւորաց ամս Ճ: Զ. Հարստութիւն Կինմինիտովրիս՝ ամս Դ: Զ. երորդ հարստութիւն Կինմինիտովրիս՝ որ յիւրում ժամանակս քաջ քան զամենայն արս էր, եւ գեղեցիկ քան զամենայն կանայս:

Է. Հարստութիւն Մեմփացւոց Ե. թագաւորաց ամս ՀԵ: Ը. Հարստութիւն Մեմփացւոց Ե. թագաւորաց ամս Ճ: Թ. Հարստութիւն Հերակլիսպոլիտացւոց Դ. թագաւորաց՝ ամս Ճ: Ժ. Հարստութիւն նոցա եւս ԺԹ. թագաւորաց ամս ՃԶԷ: ԺԱ. Հարստութիւն Դիպոդիտացւոց ԺԶ. թագաւորաց ամս ԾԹ: ԺԲ. Հարստութիւն Դիպոլիտացւոց Է. թագաւորաց ամս ՄԽԸ: ԺԲ հարստութիւնս ՃՀԳ. ամ ի ջրհեղեղէն:

ԺԳ. Հարստութիւն նոցա դարձեալ Կ. թագաւորաց ամս ՆԾԴ: ԺԴ. Հարստութիւնք Սոխտացւոց ՀԶ թագաւորաց ամս ՃԶԴ: ԺԵ. Հարստութիւն Դիոպոլիտացւոց ԺԶ. թագաւորաց ամս ՄԾ: ԺԶ. Հարստութիւն Թեբացոց Ե. թագաւորաց ամս ՃԴ: ԶԺ. ան հարստութիւնս կշռի յառաջին ամին Աբրահամու:

Հարստութիւն հովուացն ամս ՃԳ: Ի դէպ է կոչել հովիւս զՅովսէփի եւ գեղքարս նորա: Հարստութիւն Դիոպոլիտացւոց ԾԴ. թագաւորաց ամս ՅԽԸ: Աստանօր Աժաներորդ թագաւորք են Քեներէս, յորոյ ի ԶԺ. ան ամին Մովսէս անցոյց զժողովուրդն, եւ նա ի տեղն մնաց:

Հարստութիւն Դիոպոլիտացւոց Ե. թագաւորաց ամս ՃՂԳ: Յայսմ ամի առաւ Ելիոն: ՅԱբրահամէ ամք ՊԼԵ: Հարստութիւն Դիոպոլիտացւոց ԺԲ. թագաւորաց ամս ՃՀԸ: Հարստութիւն Տանիացւոց Է. թագաւորաց ամս ՃԼ: Հարստութիւն Բուբաստիացւոց Գ. թագաւորաց՝ ամս ԻԹ: Հարստութիւն Տանիացոց Գ. թագաւորաց ամս ԽԴ. Հարստութիւն Բոկքորիսսախտացւոց ամս ԽԳ: Առ սովաւ Գառն խօսեցաւ՝ զսա կենդանւոյն այրեաց Սաբանոն, որ յետ սորա: Հարստութիւն Եթէոպացւոց Գ.

թագաւորաց ամս ԽԴ: Հարստութիւն Սայիտացւոց Թ. թագաւորաց ամս ՃԿԵ: Հարստութիւն Պարսից Ը. թագաւորաց ամս ՃԻ. եւ ամիսս Դ. Հարստութիւն Ամիրտայոս Սայիտացի ամս Ջ: Հարստութիւն Մենդիսացոց Դ. թագաւորաց ամս ԻԱ: Հարստութիւն Սեբեննիտացւոց Գ. թագաւորաց ամս Ի: Հարստութիւն Պարսից Գ. թագաւորաց ամս ԺԶ: Որոց վերջին Դարեհ զոր սպան Աղեքսանդր:

Յառաջին ամէ ԶԺ.աներորդ հարստութեանն մինչեւ յետքներորդ ամն Աղեքսանդրի, որ սպան զԴարեհ եւ կալաւ զԵգիպտոս, եւ շինեաց զԱղեքսանդրի, լինին ամք ՌՌԶԷ:

ԶՍիկոնացւոց թագաւորացն արդ ձեռնարկեմք գրել. որոց առաջին ի ԵԺ.ան ամին Բելայ կացեալ թագաւոր: Եգիաղ եւս ամս ԾԲ: Եւրոփս ամս ԽԲ. ի ԻԲ. ամին սորա ծնանի Աբրահամ: Մեղքին ամս Ի: Ապիս ամս ԻԵ: Թեղքսիոն ամս ԾԲ: Եգիդրոս ամս ԼԴ: Թուրիմաքոս ամս ԽԵ: Ի Զ. ամին Թուրիմաքայ թագաւորէ Արգիացւոց առաջին Ինաքոս: Ղեւկիպոս ամս ԾԳ: Մեսապոս, ամս ԽԷ: Երաստոս, ամս ԽԶ: Պեմէոս ամս ԻԹ: Որթոպոլիս ամս ԿԳ: Մարաթիոս ամս Ժ: Մարաթոս ամս Ի: Բերեւս ամս ԾԵ: Կորաքս ամս Լ: Եպոպեւս ամս ԼԵ: Ղաւոմեդոմ ամս Խ: Սիկիոն ամս ԽԴ: Սիկիոն՝ յորմէ Սիկոնացիք կոչեցան՝ որք յառաջ Եգիացիք կոչէին: Պողիբոս ամս Խ: Ինաքոս ամս ԽԲ: Փեստոս ամս Ը: Ադրաստոս ամս Դ: Պողիփիլէս ամս ԼԱ: Պեղասագոս ամս Ի: Զեւքսիպոս ամս ԼԱ: Բաւեալքս ամս ԶԾԸ: Յետ որոց քուրմք Կառնեայ ամս ԼԳ. այլ ոչ թագաւորք:

Թագաւորք Արգիացւոց. սկսեալք ի վեցերորդ ամի Թուրիմաքայ, որոց առաջին Ինաքոս՝ ամս Ժ. ուստի Ինաքի աշխարհն կոչի: Փորոնեւս ամս Կ: Ապիս ամս ԼԵ: Արգոս ամս Հ. ուստի աշխարհին անուն փոխեցաւ Արգիա: Կրիասոս ամս ԾԴ: Փորբաս՝ ամս ԼԵ: Տրիոպաս՝ ամս ԽԷ: Կրոտոպպոս՝ ամս ԻԱ: Սթենեդոս՝ ամս ԺԱ: Դանաւրոս՝ ամս Ծ: Դինկեւս՝ ամս ԽԱ: Աբաս՝ ամս ԻԳ: Դարգանեայ թագաւորեաց Տրովս, ուստի եւ Տրովացիք կոչեցան: Պրոիտոս՝ ամս ԼԱ: Արգիացւոց թագաւորք դադարեցին բաւեալք ամս ՇԽԴ:

Ի Ճ.երորդի ամի ծառայութեանն յԵգիպտոս, եւ յԼԲ. ամի Փորբասոյ Արգիացւոց, թագաւորէ Աթենացւոց նախ առաջին. Կեկրովփս Դիփիսէս՝ ամս Ծ. Կրանոս՝ ամս Թ: Ամփիքստիոն՝ ամս Ժ. Երեքթիոնիոս՝ ամս Ծ: Պանդիոն՝ ամս Խ: Երեքթեւս՝ ամս Ծ: Կեկրովփս երկրորդ՝ ամս Խ: Պանդիոն՝ ամս ԻԵ: Եգեւս ամս ԽԸ: Թեսեւս՝ ամս Լ: Մենէս՝ ամս ԻԳ: Դեմոփոն՝ ամս ԼԳ: Ոքսինտէս՝ ամս ԺԲ: Ափիտաս ամ մի: Թիմոնտէս՝ ամս Ը: Մեղանթոս՝ ամս ԼԷ: Կողրոս՝ ամս ԻԱ: Մեղոն՝ ամս Ի:

Մինչեւ ցկեանս իշխանք: Ակաստոս՝ ամս ԼԶ. Արքիպպոս ամս ԺԹ: Թերսիպոս՝ ամս ԽԱ. Փորբաս՝ ամս ԼԱ: Մեգակղէս՝ ամս Լ: Դիոզնիտէս՝ ամս ԻԸ: Փերակղոս՝ ամս ԺԹ: Արիփրոն՝ ամս Ի. Թեսպիեւս՝ ամս ԻԷ: Ագամեստովր՝ ամս Ի: Եսքիղոս՝ ամս ԻԳ: Յեսքիղա առաջին ամին Լիւդացւոց առաջին թագաւորէ Արգիսոս, եւ ի սորա երկրորդ ամին եղաւ առաջին Ողոմպիաղն, զայս Ողոմպիաղս եղ

Իփիստոս Պրաքսիոն Իդիմոնայ. եւ յայնմ ժամանակէ թուին Յունաց ժամանակագրութիւնն վաւերական, զի յառաջ քան զայս իւրաքանչիւր ոք որպէս յօժարէր հրաման տայր:

Աղկմիոն՝ ամս Բ: Քարոբս՝ ամս Ժ: Եսեմեդէս ամս Ժ: Կղեդիկոս՝ ամս Ժ: Իպպոմենէս՝ ամս Ժ: Լէոկրատէս՝ ամս Ժ: Ափսանդրոս՝ ամս Ժ: Եռիքսէասամս Ժ: Աթենացւոց թագաւորք եգերեցին յետ ՊՀԳ. ամաց: Պահանջէ կարգադրութիւնս ընդ սոսա եւ զՂակեդոնացւոցն գրել, որոց նախ ի ՋԺ.ան ամի Սամուէլի եւ Սաւուղայ թագաւորէ Եւռիսթես՝ ամս ԽԲ. Ազիս ամ մի: Եքեստրատոս՝ ամս ԼԵ: Ղաբովտիս ամս ԼԵ: Դորիսթովս՝ ամս ԻԹ: Ագեսիղաւոս՝ ամս ԽԴ: Արքեղաւոս՝ ամս Կ: Տեղեկղոս՝ ամս Խ: Աղկամենէս՝ ամս ԼԵ: Եւ սպառեցան յամս ՅԻԷ:

Միով ամաւ զկնի սոցա առաջին ամին, որ է ԺԷ. ամ Սամուէլի եւ Սաւուղայ, թագաւորէ Կորնթացւոցն առաջին՝ Աղետես՝ ամս ԼԵ: Իքսիոն ամս ԼԵ: Ագեղաւոս՝ ամս ԼԵ: Պրիմնիս՝ ամս ԼԵ: Բակիս՝ ամս ԼԵ: Ագեղաս՝ ամս Լ: Եւդեմս՝ ամս ԻԵ: Արիսդոմեդիս՝ ամս ԼԵ: Ագեմոն՝ ամս ԺԶ: Աղեքսանդրոս՝ ամս ԻԵ: Տեղեստէս՝ ամս ԺԲ: Աւտոմենէս՝ ամս Բ: Բաւեալք ամս ՅԻԴ: Ի միում ամի սոքա, եւ Լակեդեմոնացիքն վճարեցան յառաջին Ողոմպիադին:

Վերջոյ ամենեցուն հեթանոսական ազ զաց եւ թագաւորաց, կամեցաք եւ զՀռովմայեցւոցն արտայայտել զշարս, զի յայլոց ոչ ոք ժամանեաց առ որ մերն է բաղձալի, այսինքն ծագումն յերկնից լուսոյ Քրիստոսի, արեգականն արդարութեան: Իսկ սոքա զոր հանդերձեալս եմք գրել, թէպէտեւ գիշերի անկան յուղիս, զառաջինն՝ ընդ այլ խաւար գնացան: Սակայն ի նոցանէ բազումք արժանի եղեն լուսոյ, զոր յիւրում տեղւոջն տեսցես:

Եւ արդ յետ երեք ամաց առնլոյն զԵլիոն, թագաւորէ Լատինացւոց Բ. ամաւ յառաջ քան զՍամփսոն, որ է ԻԹ. ամ Տօտանեայ զառաջինն. Ենիաս ամս Գ: Ասկանիոս՝ ամս ԼԴ: Սիղուիանոս Ենեայ՝ ամս ԻԹ: Լատինոս Սիղուիանոս՝ ամս ԼԱ: Լատինոս կոչի ազգն ի Լատինոսէ զամս ՆԿ: Ենիաս Սելեւիաս ամս Ծ: Աղբաս Սելեւիաս՝ ամս ԼԹ: Եպիտոս Սելեւիաս ամս Ծ: Կապիս Սելեւիաս՝ ամս ԻԸ: Անքիսէս Սելեւիաս՝ ամս ԺԳ: Տիբերիոս Սիլուիաս՝ ամս Ը: Ագրիպպաս՝ Սիլուիաս ամս ԽԱ: Արիմուլոս Սիլուիաս՝ ամս ԺԹ: Աւենտիոս Սիլուաս՝ ամս ԼԵ: Պրոկաս Սիլուաս՝ ամս ԻԱ: Ամուդիոս Սիլուաս՝ ամս ԽԳ: Ի սորա ԺԹ. ամին առաջին Ողոմպիադն: Ռոմելլոս ամս ԼԸ: Սա յԹԺ. ամի իւրոյ որ էր Դ. ամ, ԱԺ.ան Ողոմպիադին տաճարս եւ պարիսպս ի Հռոմ շինեաց, յորմէ համարին զամս շինութեան նորա ցառաջին ամն Փիլիպպոսի, եւ Լատենացիք Հռոմայեցիք կոչեցան, եւ լինի յԵնեայ յՌոմելլոս ամք ՆԻԶ:

Նումաս Պոմպիլիոս՝ ամս ԽԱ: Տուղոս Իտեդիոս՝ ամս ԼԲ: Նումաս Պոմպիլիոս, Բ. ամիս յաւել ի տարին, գյուն եւ զփեքան, զի յառաջագոյն Ժ. ամիս անուանէր: Անկոս Մարկոս՝ ամս ԻԳ: Տարկինոս Պրիսկոս՝ ամս ԼԵ: Սերբիոս Տուղոս՝ ամս ԼԳ: Տարկինոս Սուպերբոս՝ ամս ԼԵ: Աստանօր դադարեն

սոքա, եւ ապա հիպատք յետ թագաւորացն կալան զՀռոմ Բրուտեանք. ապա ռամկապետք, յետ այնորիկ դիկատորք՝ որ են ճարտարախօսք: Եւ դարձեալ հիպատք, որ կացին յետ Տարկինայ, մինչեւ ցՅուլիոս Գայիոս զամս ՆԿ:

Իսկ յետ սոցա ի յերկրորդ ամի ՃՁԴ. Ողոմպիադին, միահեծան թագաւորէ Հռովմայեցւոցն՝ Գայիոս Յուլիոս ամս Ե. պակաս Է. ամիս: Ի սմանէ յառաջ կայսերք անուանեցան, մինչեւ ի սա համարին ամք Կղէոպատրեայ Բ. ամ զի Ի. ամ զՀռոմայեցւոցն ծեռամք կեայ:

Օգոստոս ամս ԾՁ. եւ ամիսս Զ: Ի սորա առաջին ամէն Անտիոքացիք զամս իւրեանց թուեն: Ի սորա Ժ. ամին բարձան Հրէիցն առաջնորդք, եւ թագաւորէ Հերովդէս այլազգի:

Իսկ ի ԽԲ. ամի Օգոստոսի եւ ԼԲ. ամին Հերովդի, անժամանակ Որդին Աստուծոյ ժամանակաւ ծնեալ լինի ի սրբոյ կուսէն, եւ նմա փառք յաւիտեանս ամէն:

Զնախաւորութիւն երկուց ազգացն, զՍեմայ, եւ զՔամայ, արտասանեալ համառօտեցաք՝ որչափ մարթ էր, հասուցեալ զսոսա պայագատօք եւ ժամանակօք մինչեւ յամսն յորում յայտնեցաւ մարմնովն Տէրն որ կամեցաւ լինել մարդ: Եւ արդ ըստ ուխտադրութեան յառաջաբանին, եւ զՅաբէթին արկցուք ծեռն ի գործ գրել. զոր ըստ ազգի, եւ զորս փոխանորդութեամք ի նոցանէ Պարթեւացն, մինչեւ այսոքիմքք ժամանեցուք առ որ արար զերկոսին մի, Տէր մեր: Եւ զի առ Թորգոմ եկեալ անդանօր բանն առ զտեղի, ի նմանէ աստանօր սկսայց պատմաբանել:

Թորգոմ, ասէ, ծնանի զՀայկն: Այս Հայկ, ի մէջ սկայիցն, մի յայնցանէ էր, որք յղացան զամբարտաւանութիւն, եւ ծնան զամբարիշտ խորհուրդ աշտարակաշինութեանն. որք յետ փլանելոյ ամբարտակին անլուր բարբառոյ միմեանց լեալ բաժանմամք լեզուացն, եւ խրոխտանօք ի վերայ միմեանց տիրապետել կամելով: Սա ամբարծ զծեռս իւր ընդդէմ Բելայ, որ յայլոցն յինքն յափշտակեալ բռնանայր յերկրի, ոչ հնազանդեալ Բելայ, առնու զորդի իւր զԱրմանեակ՝ զոր ծնաւ ի Բաբելոն, չուեալ յԱյրարատ ոգւովք Յ. եւ երկու յարեցելովք ի նա. շինէ տուն կալուածոյ ի լեռնոտան, եւ տայ Կադմեայ որդւոյ Արամանեկայ, եւ ինքն երթայ ի տեղի մի ընդ արեւմուտս հիւսիսոյ, եւ անուանէ զնա Հարք:

Իսկ միապետեալ Բելայ զայլսն ամենայն, կոչէ եւ զՀայկ ի Բաբելոն, որում ոչ առեալ յանձն, զայ ի վերայ նորա բազում խրոխտանօք, եւ Հայկն նետահար արարեալ զԲէլ սատակէ, կեցեալ ամս ոչ սակաւս մեռանի, յանձն առնելով զաղխն Արամանեկայ:

Արամանեակ որդի Հայկայ, յետ մահուան հօրն թողու զերկու զեղբարս իւր զԽոռ եւ զՄանաւազ ի Հարք, եւ զորդին Մանաւազայ Բազ ի Մանավազայ եւ ի Բազայ՝ լեալ նահապետութիւն,

Մանաւագետայ եւ Բագնունեաց, եւ որ Գնունին անուանին: Իսկ ի Խոռայ՝ ազգն Խոռխոռունեաց: Եւ Արամանեակ բնակի ի Լեռնամէջս դաշտի, եւ կոչէ զԼեռնն Արագած: Սա կեցեալ ամս յուլիս ծնանի զԱրմայիս՝ եւ այլ ամս բազում մեռանի:

Արմայիս որդի Արամանեկայ. սա շինէ իւր տուն ի վերայ ոստոյ միոյ առ եզերք գետոյն, եւ կոչէ յիւր անուն Արմաւիր, եւ զգետն յանուն թոռին իւրոյ Երաստայ՝ Երասխ. եւ զորդի իւր զՇարայ գյուլվածին եւ զշատակեր, առաքէ ի դաշտ մի ընդ հիւսիսի՝ արգաւանդ եւ բերրի, յորոյ անուն կոչեցալ Շիրակ: Այս Արմայիս ծնանի զԱմասիա, կեցեալ ամս բազում մեռանի:

Ամասիա՝ որդի Արմայիսայ. սա բնակէ յԱրմաւիր, ծնանի զԳեղամ եւ զՓարոխ, եւ ցՅուլակ, շինէ մերձ ի Լեռնն երկու տունս, եւ տայ Բ որդւոցն արւոյն Փարոխայ եւ կայտռին Յուլակայ, որք կոչեն յանուն նոցա Փարախոտ եւ Յուլակերտ, եւ Լեռնն յանուն իւր Մասիք. սա կեցեալ ամս սակաւ յԱրմաւիր՝ մեռաւ:

Գեղամ որդի Ամասիայ. սա ծնաւ զՀարմա. շինէ զեզր ծովակի միոյ, եւ կոչէ զԼեռն Գեղ եւ զՀէսն Գեղաքունի, եւ զծովն Գեղաքունոյ ծով: Ծնանի Գեղամ եւ զՍիսակ, եւ զսահմանս հատանէ նմա ի ծովէն ընդ արեւելս կոյս, ընդ որ անցանէ գետն Երասխ յորձանուտ խոխոջիւք ի դաշտն որ կոչի Քաղաւալ, եւ աշխարհն այն անուանի Սիւնիս, եւ Պարսք յըստակագոյն Սիսական կոչեն. Շինէ դաստակերտ մի, եւ յիւր անուն կոչէ Գեղամի, զոր ի Գառնկայ իւրոյ թոռնէ Գառնի կոչեցաւ: Յետոյ ի սորա ծննդոց առ Արտաշէսի Վարաժ անուն ի վերայ որսոց, յորմէ տուն Վարաժնունի: Այս Գեղամ հրամայէ որդւոյ իւրուն Հարմայի բնակիլ յԱրմաւիր, եւ յետ ամաց բազմաց մեռանի:

Հարմա՝ որդի Գեղամայ. սա ծնեալ զԱրամ՝ յետ ամաց ինչ մեռանի:

Արամ որդի Հարմայի. սա բազում գործ քաջութեան ցուցեալ պատերազմաւ, ընդարձակէ զաշխարհ իւր ընդ Դ. կողմանս, յորոյ անուն ամենայն ազգք զաշխարհս մեր անուանեն, Յոյնք՝ Արմենք կոչելով, եւ Ասորիք եւ Պարսք՝ Արմնիկ. ըմբռնէ զՆիւքարն կոչեցեալ Մարդէս, եւ կախէ զպարսպէն: Եւ երկրորդ իւր անուանեաց զՍանինոս, եւ համարձակութիւն տայ վարսակալ ածել մարգրտեայ, թէպէտ եւ վերին աչօք: Եւ զԲարշամ սպանանէ, հալածական առնէ ի միջերկրայցն զՊայայիս Քաաղայ Տիտանեան, արկանելով ի կղզի ինչ յԱսիա. եւ զՄշակ ոմն յազգէ իւրմէ թողու անդ, որ շինեաց զՄաժաք, եւ յետոյ կոչեցաւ Կեսարիա: Հրամայէ անդ եւ լեզու հայկական ուսանել, վասն որոյ անուանեն զտեղին զայն Պրոտոն Արմենիան, որ թարգմանի առաջին Հայք. եւ անտի մինչեւ ի սահմանս իւր ելից մարդկամբք, որ երկրորդ եւ երրորդ անուանեցան Հայք, այլ եւ չորրորդ:

Այս է Մովսէսին, իսկ այլ պատմագիրք այսպէս ասեն. ի Կապադովկացւոց՝ Կեսարեան, մինչեւ ցՊոնտոսի կողմն, ասեն առաջին Հայք. եւ ի Պոնտոսէ մինչեւ ցՄելիտինէ երկրորդ Հայք եւ անտի մինչեւ ցսահմանս Ծոփաց՝ երրորդ Հայք. եւ անտի մինչեւ ցՔաղաքն Մարտիրոսաց, յԱղծնիս արեւմտեայ, չորրորդ Հայք: Իսկ զսեպհականն իւր աշխարհ, մեծ Հայք, եւ զայսոսիկ փոխեաց Սօրիկ, զոր յիւրում տեղւոջ գրեցից. սա ծնաւ զԱրա, եւ յետ ամաց ինչ մեռանի:(11)

Արա գեղեցիկ՝ որդի Արամայ. սա պատուի ի Նինոսէ որպէս եւ հայրն իւր: Իսկ յետ մահուանն Նինոսի, շռայլն Շամիրամ յետ չինազանդելոյ հրամանաց Արայի, ելանէ պատերազմաւ ածել ի բուռն, որ սպանաւ անդէն Արա ի խռանն: Եւ յետ այնորիկ Վարարն Շամիրամ շինէ զամուրն աւան, որ այժմ կոչի Վան. եւ զորդին Արայի Կարդոս, առեալ Արա անուն ետ. եւ ապա ինքն հալածի ի Ջրադաշտ մոզէ, որ էր Նահապետ Մարաց, զոր ի գալն իւր ամի ամի ի Հայս կողմնապետ թողոյր զՋրադաշտ, կողմացն Ասորեստանի: Յայսմ պատերազմի մեռանի Արայեանն Արա, եւ ծանակեալն Շամիրամ, փախստական լեալ ի Հայս, սատակի ի Ջամեսեայ որդւոց իւրոյ, որ է Նինուաս:

Արայեանն Արայի որդի Անուշաւանն. այս Անուշաւան Սօսանուէր հարուստ եւ հանճարեղ յիր եւ ի բան, սա տուայտեալ շատ արհամարհանս կրէ ի Ջամեսայ, եւ օգնականութեամբ բարեկամաց շահի զմասն ինչ յաշխարհիս, յետոյ ողջոյն իսկ: Ի սմանէ յառաջ ոչ ըստ ազգի, այլ ըստ յառաջադիմութեան արանց բռնակալաց տիրեցին աշխարհիս, եւ անուանք նոցա այսոքիկ. Պարետ, Արբոկ, Ջաւան, Փառնակ, Սուր. առ սովաւ Յեսու Նաւեայ Կոյս սուրբ եւ արի: Ի սատակել Յեսուայ զՔանանացիսն անցին փախստական յԱդրաս նաւելով ի Թարսիս. եւ այս յայտնի դրոշմամբն որ յարձանն Ափրիկեցւոց աշխարհին գրեալ կան այսպէս: «Ի Յեսուայ Գողոյ փախուցեալ եմք նախարարքս Քանանացւոց, եկաք բնակել աստ. յորոց մի եւ քանի դաս պատուականագոյն մեր ի Հայս: Եւ ստուգեալ զտաք զազգն Գնթունեաց ի նմանէ, զայս եւ բարք ազգին յայս առնէ Քանանացի գոլ:

Յետ Սուրա՝ Հաւանակ, Վաշտակ, Հայկակ: ԶՀայկակ ասեն առ Բելեքոսիւ, եւ ամբոխ արարեալ անխորհրդաբար մեռանի: Ամբակ, Առնակ, Շաւարշ, Նորայր, Վստամ, Կար, Գռակ, Հրանտ, Ընծակ, Գլակ, Նօրա, Ջարմայր: Սա օգնական Պռիամու ի Տօտանայ առաքեալ ընդ Եթովպացի զօրացն, եւ մեռանի ի քաջացն Ելլենացւոց:

Պերճ. սա էր յաւուրս Դաւթի արքայի Իսրայէլի: Արբուն Բազուկ, Հոյ, Յուսակ, Կայպակ, Սկայորդի, Պարոյր: Այս Պարոյր որդի Սկայորդւոյ Հայկազնի, օգնական լեալ Վարբակայ Մարի, բառնան զթագաւորութիւնն ի Սարդանապալեայ: Եւ թագ եղեալ սմա Վարբակայ, լեալ առաջին պսակաւոր ի Հայկազնեայ:

Հրաչեա որդի Պարոյրայ. Հրաչէ սա կոչի վասն առաւել բոցակնագոյն եւ պայծառ երես լինելոյն: Առ սովաւ գերեաց զԵրուսաղէմ Նաբուքոդոնոսոր. եւ սա զմի ի գերելոց զլխաւորաց Հրէիցն խնդրեաց ի Նաբուքոդոնոսորայ, անուն Շամբաթ, եւ բնակեցոյց առ ինքեան մեծաւ պատուով. յորմէ եղեն ազգն Բագրատունեացն, եւ Սմբատդ անուն՝ է Շամբաթ, Բայց յետ Հրաչեայ պայազատէ զթագն՝ Փառնաւագ:

Պաճոյճ, Կոռնակ, Փաւոս, Հայկակ, Երուանդ, Տիգրան: Այս Տիգրան հուժոյ լեալ ամենայն նախնեացն իւրոց, զորոյ զառաւել ներբող գովեստի, ուսցիս ի պատմութենէ մեծին Մովսէսի:

Սա Թ.երորդ ի Պարոյրայ առաջին թագաւորէ, առ որով եկին որդիքն Սենեքերիմայ՝ Ադրամելէք եւ Սանասար, յետ սպանանելոյ նոցա զհայրն իւրեանց եկին փախստական առ Պարոյր. եւ բնակեցոյց զՍանասար առ Ասորեստան կողմամբն. եւ աճեցեալ լցին զՍիմն լեառն. եւ նոցա իմաստնագոյնքն վասն մտերմութիւն ցուցանելոյ կոչեցան բդեաշխք: Իսկ յԱդրամոզանէն Արծրունիք եւ Գնունիք. իսկ ի Պասքամայ թոռնէ Հայկակայ լեալ Անգեղտուն: Յետ սպանանելոյ Տիգրանայ զԱշոտակ որ թարգմանի վիշապ, զկին նորա զառաջին զԱնոյշ ամենայն զարմիւ կացուցանէ առ թիկունս Մասեաց ոտին որ է Տամբատ, մինչեւ ցԳողթն, յորոց մին Կրանջունիք եւ Աժդանականն:

Արդ լինին որդիք Տիգրանայ, Բաբ, Տիրան, Վահագն, յորմէ Վահունիք: Առաւան, յորմէ Առաւենեանք, իսկ յԱռաւենայ՝ Ներսէհ, եւ ի Ներսէհէ՝ Ջարեհ, ուստի ազգն Ջարեհաւանեան. իսկ ի Ջարեհէ, Արմոզ, յԱրմոզայ Բագամ, ի Բագամայ Վան, ի Վանայ՝ Վահէ: Սա ընդվզեալ մեռանի յԱղեքսանդրէ Մակեդոնացոյ: Յայս վայր տէրութիւնն Հայկազանց դադարէ:

Յայսմիտէ մինչեւ ցթագաւորութիւնն Վաղարշակայ ի Հայս, ոչ ինչ ստուգիւ ունիմ ասել: Քանզի շփոթեալք այր զարամբ ելեալք եւ վասն այնորիկ եղեւ դիւրաւ մուտ յաշխարհս Արշակայ Պարթեւի, որ թագաւորեցոյց Հայոց զՎաղարշակ զեղբայր իւր: Բայց լինի ի սպանմանէն Բելայ ի Հայկայ մինչեւ ցՎաղարշակ ամք ՌՋԾ. կամ ՌՋԽԲ: Յետ բառնալոյ Հայկազանցն տէրութեան յԱղեքսանդրէ, մեռանի Աղեքսանդրոս, որ թագաւորեաց ամս ԺԲ, եւ զկնի մահուանն Աղեքսանդրոս իշխանութիւն նորա ի Դ. բաժանի, զոր գրեցաք յիւրում տեղւոջ: Արդ մի ի սոցանէ Սելեւկոս, որ զկնի Աղեքսանդրի կալաւ զԲաբելոն, որ ընդ այլոց ազգաց եւ զՊարթեւս հնազանդեցոյց մեծաւ պատերազմաւ, եւ վասն այնորիկ կոչեցաւ Նիկանովր: Սա թագաւորեաց ամս ԼԱ: Անտիոքոս Սովտեր որդի սորա ամս ԺԹ: Անտիոքոս Թէոս ամս ԺԷ: Ի սորա ԱԺ. ան ամի ապստամբեն Պարթեւք ի Մակեդոնացոցն, որոց թագաւորեաց նախ Արշակ քաջ, ի գաւակէ Աբրահամու ի Քետուրական ծննդոց, ի քաղաքին որ կոչի Բալի՝ ամս ԼԱ. եւ ապա որդի նորա Արտաշէս՝ ամս ԽԶ. եւ ապա Արշակ մեծ՝ ամս ԾԳ:

Այս Արշակ մեծ թագաւորեցոյց զեղբայր իւր զՎաղարշակ աշխարհիս Հայոց, յ'Է.երրորդի Ի.երրորդի ամի Պտղոմեայ, եւ Երզիտեայ, ի Դ. ամին ի ՃԿԷ. Ողոմպիադին. տալով սմա սահմանս զհիւսիսի, եւ զարեւմուտս մերոյ աշխարհիս: Սա էր այր քաջ եւ խոհեմ, սահմանեաց կարգս կենցաղականս, նախարարութիւնս, եւ նահապետս նոցա հաստատէ. եւ այլ բազում յօրինուածս տանց, ազգաց, քաղաքաց, շինից, դաստակերտաց, զօրաց, կողմնակալաց՝ ընդ որ սակաւութ անցայց նշանակաւ:

Արդ նախ սկսանի ի գլխոյ իւրմէ, եւ զԲագարատ որ ի Հրէիցն, առնէ թագադիր ասպետ, եւ տայ իշխանութիւն դնել թագ ի գլուխ թագաւորին. եւ զգեցուցանող իւր զծեռես ի զաւակացն Քանանու, եւ կոչէ զազգն Գնթունի, ոչ գիտեմ էր աղագաւ ի Քանիդա: Եւ թիկնապահ իւր ի զաւակացն Խոռայ Հայկազնոյ զՄաղխագ, եւ անուն զնախնականն պահէ Մաղխագունիք. եւ զԴատ, ի զաւակէ Գառնկայ, որ ի Գեղամայ՝ ի վերայ որսոց, որոյ որդի Վարաժ, յանուն նորա կոչի ազգն Վարաժնունիք. եւ զԳաբաղ ոմն ի վերայ կուտիցն, եւ զԳաբեղ սպասարար. եւ զՀէնս նոցա տայ, յորոց անուն եւ ազգն Աբեղեանք, եւ Գաբեղեանք. եւ զԱրծրունիսդ՝ Արծիւ ունիս, եւ զԳնունիսդ գինի ունիս: Սոքա յորդուցն Սենեքերիմայ. եւ զՍպանդունիսդ ի վերայ զենարանացն, եւ զՀաւնունիսդ՝ բազէկիրս, եւ բազէկալս, եւ զծինականսդ՝ զծինակիրսն ամարանի: Կացուցանէ եւ պահապանս արքունի, զհին զարմից թագաւորացն, որ բուն ոստանն անուանի, որպէս եւ Վիրք այժմ Սեփէժուլն կոչեն: Եւ երկրորդ իւր ի զաւակաց Աշոհակայ Մարաց, որ Մուրսայեադ կոչեն. եւ յարեւելից կողմանէ զերկուս նահապետութիւնս, զՍիսակեանն եւ որ ի տանէն Կաղմեայ. եւ յարեւելից հիւսիսոյ զԱռան կարգէ կողմնակալ ի ծննդոց Սիսակայ. եւ աշխարհն յանուն քաղցր բարւոյ նոցա կոչի Աղուանք: Եւ ի սորա ծննդոց սերին ազգն Ուտիացւոց եւ Գարդմանացւոց, եւ Ծօդիացւոց, եւ Գարգարացւոց իշխանութիւնն: Եւ Գուշարայ՝ որ յորդուցն Շարայի, ժառանգեցուցանէ զԿանգարս, զԶաւախս, զտերութիւնն Տաշրայ, եւ Զաշոցաց, եւ ընդդէմ Կովկասու կարգէ զհզօր ազգն ի զաւակէ Միհրդատայ Դարեհի նախարարի, եւ կոչէ բղեաշխ Գագարացւոց. եւ ի հովտին մեծի Բասենոյ, կարգէ նահապետութիւն ի զաւակէ Հայկայ զորդունին կոչեն, եւ ի զաւակէ Պասքամայ զՏուրք ոմն, զոր վասն դժնեայ երեսացն Անգեղեա ասէին, կարգէ կուսակալ արեւմտից, եւ կոչէ զանուն տեղւոյն Անգեղտուն:

Եւ ի չորրորդն կոչեցեալ Հայք, հաստատէ զմեծ նահապետութիւնն Ծովիաց, այլ եւ զնահապետութիւնն Ապահունեաց, եւ զՄանաւազեանն, եւ զԲզնունեացն, եւ զայր ոմն սրտեայ եւ ուժեղ Սլաք անուն, թէ յորդուցն Հայկակայ եւ թէ յառաջագունից քան զնա, կարգէ սակաւ արամբք պահել զլեառն որսալ քօշս. եւ կոչէ Սլկունիք, եւ ի սոյն իրս զՄիանդակն անդառնալի, յորմէ Մանդակունիք, եւ յորդոցն Վահագնի կարգէ քուրմս, եւ կոչէ զազգն Վահունիք: Այսպէս եւ զԱռաւենեանն, եւ զՇարաշան ի տանէն Սանասարայ հաստատէ բղեշխ մեծ յարեւմտից հարաւոյ, տալով զգաւառ զՅարձնն, եւ զլեառն Տորոս, որ է Սիմ, եւ զՎլեսուրն ամենայն, եւ զՄոկացին ի նոյն զաւառի գտեալ նախարարութիւն կարգէ. եւ ի նոյն զաւառաց զԿորդաւացին, զԱնձեւացին,

զԱկեացին: Իսկ զՌուշտունին, եւ զԳողբնացին, հատուածս ի Սիսականէն, ոչ գիտեմ թէ յանուն արանցն զգաւառսն անուանեալ, եթէ յանուն գաւառացն զնախարարութիւնսն անուանեալ:

Արդ՝ զայսր գյօրինուածս կարգադրեալ, զամենայն գրել ոչ կամեցաք, որպէս եւ ոչ զայլոց անցելոց եւ զապագայից զկնի. զի յոլովակի են մատեանք անցնիւրոց ի գրի, միայն զբացայայտութիւն նախարարութեանց ցուցաք, որ թէ կամեսցի ոք գիտել, ուսցի գտակաւ հաստատեալ եւ այլ բազում իրս թագաւորականս:

Եւ յետ թագաւորելոյ Վաղարշակայ ամս ԻԲ. մեռանի ի Մծբին: Արշակ որդի նորա ամս ԺԳ. Արտաշէս որդի Արշակայ ամս ԻԵ: Սա յառաջադէմ եղեալ քան զամենեսեան, ոչ եղեալ երկրորդ Պարսից, այլ զՊարսից թագաւորն արարեալ իւրն երկրորդ, անհամար զօրօք դիմէ յարեւմուտս, եւ հնազանդեցոյց զբազումս, եւ մեռաւ յիւրայոցն:

Տիգրան որդի նորա՝ ամս ԼԳ: Սա ոչինչ ընդհատ ի հօրն քաջութենէ գործէ արութիւնս, բայց դարձեալ եղեւ երկրորդ Պարսից: Առ սովաւ Վակոն յելուզակ, յորմէ լեառն Վակունիք:

Արտաւազդ որդի Տիգրանայ ամս Բ: Արջամ որ եւ Արշամ եղբայր Տիգրանայ՝ ամս Ի: Առ սովաւ զառաջինն՝ Հայոց մասնաւորիլ հարկս Հռոմայեցւոց: Աբգար որդի Արշամայ՝ ամս ԼԸ: Ի սորա երկրորդ ամի թագաւորութեանն հարկին Հռոմայեցւոց ամենայն Հայք. զի ել հրաման յՕգոստոս կայսերէ, ասէ աւետարանագիրն աշխարհագիր առնել ընդ ամենայն տիեզերս, վասն որոյ ելին եւ ի Հայս. յորում ամի ծնաւ ի Կուսէ Տէր մեր եւ Աստուած Յիսուս Քրիստոս:

Ի Վաղարշակայ ամք ԾԺԷ. եւ էր այն ամ թագաւորութեանն Օգոստոսի ԽԲ. եւ Հերովդի այլազգոյ յԵրուսաղէմ ամք ԼԲ:

Իսկ Արշակունեացն որ Պալիաւիկքն կոչեն, եւ կամ թէ Պարսից թագաւորք: Արշաւրի՝ ամք ԻԱ. յորոյ ի Ի.երրորդի ամին թագաւորէ Հայոց Աբգար, եւ են ի նախնոյն Արշակայ այսոքիկ թագաւորք Պարսից: Արշակ քաջ ամս ԼԱ: Արտաշէս ամս ԽԶ. Արշակ մեծ եղբայր Վաղարշակայ՝ ամս ԾԳ: Արշական՝ ամս ԼԱ: Արշանակ՝ ամս Լ: Արշէս՝ ամս Ի: Արշաւիր՝ ամս ԽԶ: Ի սորա Ի. ամի ծնունդն Քրիստոսի, եւ է Դ. ամ. ԾՂԴ. Ողոմպիադին: Արդ վասն զի ըստ կանխադիր խոստմանցն ժամանեցաք յայսոսիկ, ուրանօր կէտ եղեալ էր բանից, հասանել ի յայտնութիւն մարմնացելոյ Բանին Աստուծոյ. սկսեալ ի նախազտեղծ մարդոյն յորս ժողովին ամք ՌՃՂԸ. ըստ եօթանասնիցն թարգմանութեան զոր ըստ մասին գրեցից այդ այսպէս. յԱդամայ մինչեւ ցջրիեղեղն զունարին ամք ՍՄԽԲ. ի ջրիեղեղէն յաշտարակն ամք ՇԻԵ: Եւ անտի յԱբրահամ ամք ՆԺԷ, եւ ի ջրիեղեղէն յԱբրահամու ծնունդն ամք ԶԽԸ. եւ յԱբրահամէ մինչեւ ի Մովսէս յելսն յԵգիպտոսէ ամք ՇԵ. եւ յելիցն մինչեւ ցՍողոմոն եւ

ցառաջին շինուածու տաճարին ամբ ՆՁ. եւ յառաջին շինուածոյն յերկրորդ շինութիւնն ամբ ՇԺԱ, եւ անտի ի ծնունդն Քրիստոսի ամբ ՇԺԸ. որոց շարագրութիւնն լինի ՌՃՂԸ: Ի ծննդենէն Քրիստոսի մինչեւ ցտուրբն Գրիգոր ամբ ՅԺԸ. եւ անտի ի Հայ թուականն ամբ ՄԽԲ:

Արդ ո՛վ սրբազգեաց տէր իմ Գրիգոր, հարկեցայ ի թախանծելոյ ձեր զեղկելի անձն իմ, ետու զանարիեստ անձն իմ ի մշակութիւն այս գործոյ, մոռանալով զբաջաղմունս կենցաղականիս որ յարաժամ զգուէի գործել զառաքինութիւն: Ջանացի յոյժ եւ ի նեղ կեանս մարմնաւորականիս, արտայայտեցի զամենագեղեցիկ աստուածարեալ Եւսեբեա պատմութիւնս կրկին գրելով. որպէս զցայտումն արեւու որ ի մթին տեղիս ծագէ եւ լուսաւորէ, եւ այսպէս զանձ աստուածային որ զխաւարեալ միտս մարդոյ զարթուցանէ ի գիտութիւն ժամանակաց անցաւորիս, եւ դարձեալ հմտանալով այս կենցաղոյս ծանօթանայ վերին գիտութեանն, որ անձառն է եւ անբաւելին եւ ծնանի զաստուածապաշտութիւն, որպէս Եւագր երանելի, ասէ, գիտնական եւ արդիւնական:

Սկսեալ յառաջին ամէն ի ծննդենէն Քրիստոսի զոր կարգեցից բուն թուական. եւ զթագաւորս Հոռոմոց, Հրէից, եւ Պարսից, եւ զմերոյ ազգի, ստոյգ գտակաւ գրեցից անյապաղ:

Ի Քրիստոսէ սկսեալ, Ա (ամն): Հռոմայեցւոյց՝ Օգոստոս. ԽԲ: Հրէից՝ Հերոդէս. ԼԲ: Պարսից՝ Արշաւիր. ԻԱ: Հայոց՝ Աբգար. Բ:

Յիսուս Քրիստոս ի Բեղղէիէն ծնանի, Կիւրինոս ի Հռոմայ եկեալ ի Հրէաստան՝ աշխարհագիր արար:

Գ: Աբգար զՓերուրի զեղբայր Հերովդի սպանանէ:

Դ: Սեկունդոս Պիթագորեան Փիլիսոփոս ճանաչիւր: Հերովդէս զՏեառն մերոյ իմացեալ զծնունդն՝ զմանկունսն կոտորեաց: Յուդաս Գալիլեացի ապստամբեցոյց զՀրէայսն:

Զ: Հերովդէս սաստիկ տանջանօք սատակի:

Շ: Հրէից Արքեղայոս ամս Թ: Օգոստոս չորրորդապետս արար զՀերոդէս, եւ զԼուսիաս, եւ զՓիլիպպոս՝ եւ զԱնթիպատրոս, զեղբարս Արքեղայոսի:

Ժ: Աթենագորոս Տարսոնացի Փիւսիկեան ճանչիւր:

ԺԵ: Նուագութիւն արեգականն եղեւ՝ եւ Օգոստոս վախճանեցաւ:

ԺԶ: Տիբեր ամս ԻԳ: Հրէից՝ Հերոդէս ամս ԻԴ: Աբգար զԵղեսիա քաղաք շինէ:

ԺԸ: Շարժմամբ, ԺԳ. քաղաքք կործանեցան ի Բիւթանիա:

ԻԴ: Փիլիպպոս չորրորդապետ զԿեսարիայ շինեաց, զոր Փիլիպպեան կոչեն:

ԻԷ: Երթն Աբգարու ի Պարթեւս՝ համոզել ի մէջ եղբարցն: Պարսից՝ Արտաշէս ամս ԼԴ:

Լ: Պիղատոս ոստիկան Հրէաստանի ի Տիբերեայ առաքի:

Յովհաննէս՝ Ջաքարիայ որդին՝ քարոզէր յանապատին Յորդանան գետոյ՝ եւ տայր աւետիս ամենեցունց՝ թէ ի միջի նոցա է օծեալն Աստուծոյ: Նաեւ ինքն իսկ Յիսուս օծեալն Աստուծոյ՝ անտի առնէ սկիզբն կենարար եւ աւետաւոր վարդապետութեան՝ արդեամբք եւ բանիւք՝ եւ զաստուածեղէն զօրութեան առաքինութիւն տեսողացն ցուցանէ: Եւ ժողովին մինչեւ ցամն, Եժ. աներորդի՝ Տիբերեայ կայսեր, որ առաջիս կայ՝ յերկրորդ նորոգութենէ տաճարին, ամբ ՇԽԸ: Իսկ ի Սողոմոնէ՝ եւ յառաջին կազմածոյ տաճարին՝ ամբ ՌԿԴ: Եւ ի Մօսիսէ՝ եւ յելիցն Եգիպտոսէ՝ ամբ ՌՇԽ: Իսկ յԱբրահամէ եւ ի Նինեայ եւ ի Շամիրամայ ՍԽԴ. ամբ: Եւ ի ջրհեղեղէն ամբ ՍՁՁՁ: Եւ յԱդամայ՝ ամբ ԵՌՄԻԸ:

ԼԱ: Յիսուս օծեալն Աստուծոյ Տէր մեր զկենարարն ամենեցուն զվարդապետութիւն քարոզէր, եւ զմի ըստ միոջէ գրեալ նշանագործութիւնսն կատարէր:

Յիսուս օծեալն Աստուծոյ Տէր մեր իւրոց աշակերտացն զխորհուրդ արքայութեան երկնից յայտնէր, եւ զդարձն ամենեցունց յԱստուած՝ հեթանոսաց քարոզել հրամայէր:

Յիսուս Քրիստոս օծեալն Աստուծոյ Տէր մեր՝ ըստ մարգարէութեանցն որք զնմանէ էին՝ գայ ի չարչարանս, յինն եւ ժ.երորդ ամի Տիբերեայ թագաւորութեան՝ ըստ որում ժամանակի՝ եւ յայլ յունական յիշատակս գտաք, ըստ սմին օրինակի բանից պատմեալ՝ թէ արեգակն նուազեաց՝ եւ Բիւթանեայ շարժեցաւ, Նիկիայ մեծ մասն կործանեցաւ, որք եւ միաբանք իսկ պատմին իրացն՝ որ ի չարչարանս կենարարին մերոյ պատահեցան: Գրէ եւ Փղէգոն որ զՈղոմպիադացն անդստին զնոցին ի նոցանէ՝ յ'ԳԺ. աներորդումն պատմէ զայս ձեւ օրինակ բանից՝ թէ ի չորրորդում ամի երկերիւրորդի երրորդի Ողոմպիադին՝ եղեւ մեծ նուազութիւն արեգականն՝ քան զոր յառաջագոյն ոք ոչ գիտէր: Եւ գիշեր վեցերորդ ժամ տուրնջեանն եղեւ. մինչեւ աստեղաց յերկինս երեւեալ՝ շարժումն մեծ ի Բիւթանիայ եղեւ եւ մեծ մասն Նիկիոյ կործանեցաւ: Ջայս այժմու յիշատակեալ այրս: Եւ այս իսկ մեծ նշանակէ ամին յորում կենարարն մեր չարչարիւր՝ ըստ վկայութեան Ղուկասու աւետարանչին՝ որ յետ հնգետասաներորդի ամի Տիբերեայ՝ երեք ամեայ ժամանակ վարդապետութեան նորա լեալ վկայէ: Ըստ նոցին ժամանակաց եւ Յովսեփոս պատմէ՝ թէ յաւուրն Պենդէկոստէից՝ դղրդին եւ սօսափին, նախ զքահանայիւք պատէր: Եւ ապա բարբառ յանկարծակի անդուստ ի ներքին տաճարէն լսելի լինէր, զայս ձեւ օրինակ բանից՝ թէ զնամք աստի զնամք: Եւ այլ իմն նոյն Յովսեփոս գրէ՝ որպէս թէ Պիղատոս դատաւոր՝ առ այնու ժամանակաւ զկայսերական պատկերն գիշերի՝ որ չէր

օրէն, ի տաճարն եմոյծ կանգնեաց: Եւ մեծի խռովութեան եւ կռուոյ սկիզբն արկ ի մէջ Հրէիցն. եւ անտի բազում վիշտք վշտաց հասանէին ազգին Հրէից:

ԼԵ: Երուսաղէմացւոց եկեղեցւոյն առաջին ձեռնադրեցաւ յառաքելոցն եպիսկոպոս, Յակոբոս եղբայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:

Փիլուն Աղէքսանդրացի բանիբուն ճանաչիւր:

ԼԸ: Հայոց՝ Սանատրուկ ամս՝ Լ: Պետրոսի առաքելոյն նախ զԱնտիոքայ եկեղեցին հաստատեալ. եւ ապա ի Հռոմ երթեալ քարոզէր, եկաց անդ զառաջինն ամս Ի: Հրէից՝ Ագրիպոս ամս՝ է: Հռովմայեցւոց՝ Գայիոս ամս Դ:

Յետ մահուան հաւատացելոյն Աբգարու, յերկուս բաժանի թագաւորութիւն, որդի նորա Անանուն յԵդեսիա. եւ Սանատրուկ քեռորդի նորա ի Հայս. որ հաւատաց քարոզութեան առաքելոցն Թադէոսի եւ Բարդուղիմէոսի. եւ դարձեալ թողու զհաւատն եւ սպանանէ զառաքեալսն եւ զդուստր իւր՝ զսուրբն Սանդուխտ:

ԽԲ: Մարկոս աւետարանիչն թարգման Պետրոսի՝ յԱղէքսանդր երթեալ քարոզէր զՔրիստոս ամս ԻԲ:

ԽԳ: Կղօղիոս ամս ԺԴ:

ԽԺ: Առաջին եպիսկոպոս յԱնտիոք Եւոզիոս յետ Պետրոսի:

ԽԷ: Հրէից՝ Ագրիպաս որդի Ագրիպայ ամս ԻԺ: Ի լինիլ հանդիսի ի Հռոմ գտան բիւրք ՈՂԴ. եւ Ռ. եւ մի:

ԾԳ: Եգիպտացին զոր հազարապետն հարցանէր ցՊօղոս:

ԾԷ: Հռովմայեցւոց՝ Ներոն ամս ԺԴ:

ԿԱ: Պարսից՝ Ղարեհ ամս Լ:

ԿԳ: ՅԱղէքսանդր՝ եպիսկոպոս առաջին յետ Մարկոսի Անանիաս՝ ամս ԻԺ:

ԿԴ: ԶՅակոբոս Տեառն եղբայրն սպանին Հրէայքն քարամբք, եւ յաջորդէ զաթոռ եպիսկոպոսութեան Երուսաղէմի Շմաւոն, որ եւ Սիմոն:

ԿԸ: Հայոց՝ Երուանդ ամս Ի:

ԿԹ. Պետրոս եւ Պօղոս վկայեցին ի Ներոնէ, եւ յետ Պետրոսի ի Հռոմ եպիսկոպոս առաջին Ղինոս՝
ամս ԺԴ: ՅԱնտիոք Բ. եպիսկոպոս եկաց Իգնատիոս:

ՀԱ: Հռոմայեցւոց՝ Վեսպիանոս ամս Ժ:

ՀԲ: Հուսկ յետոյ ի վերջ աւեր տաճարին. Տիտոս զՀրէայս պաշարեաց՝ եւ զԵրուսաղէմ ի հիմանց
բրեաց՝ զբիրս կոտորեաց, պատմէ Յովսեպոս, սովով, եւ որով ՃԻ. բիր. եւ այլ եւս Խ. եւ ԲԾ. բիրուց
գերեաց:

Ժողովին մինչեւ ցերկորդ ամն Վեսպիանոսի՝ յորում եղեւ հուսկ աւերումն Հրէից՝ ի կենարարին
քարոզութենէ ամք ԽԲ: Իսկ յԱնտիոքայ պաշարմանէն՝ ամք ՄԼԸ: Եւ յերկրորդ շինութենէ տաճարին
ամք ՇԴ. եւ յառաջին շինութենէն ամք ՌՃԳ:

ՁԳ: Հռոմայեցւոց՝ Դոմետիանոս ամս՝ ԺԶ: Ի Հռոմ եպիսկոպոս երկրորդ Կղեմենտէս՝ ամս Ը:

ՁԸ: Հայոց Արտաշէս՝ ամս ԽԱ: Պատերազմ եւ մահ Երուանդայ եւ Երուազայ յԱրտաշիսէ:

ՁԹ: ՅԱղեքսանդր եպիսկոպոս երկրորդ Աբիլոս՝ ամս ԺԳ:

Երկուց ամսոց անուանք փոխեցան. Սեպտեմբերի՝ Գերմանիկոս, եւ Հոկտեմբերի՝ Պարթիկոս:

ՂԱ: Պարսից Արշակ՝ ամս ԺԷ: Ի Հռոմ եպիսկոպոս երրորդ Կղեմէս՝ ամս Թ:

Արտաշէս շինէ զԱրտաշատ, որ կոչի բլուր՝ ի խառնունս Երասխայ եւ Մեծամօրաց՝ եւ փոխէ ի նմա
զամենայն գեղեցկութիւն Երուանդայ քաղաքին:

ՂԶ: Յոհաննէս տուաւ ի Պատմոս կղզւոջ, ուր ետես զյայտնութիւն:

ՂԹ: Հռոմայեցւոց Ներուաս՝ ամս Ա:

Ճ: Հռոմայեցւոց Տրայանոս՝ ամս ԺԹ: Ի Հռոմ եպիսկոպոս չորրորդ՝ Արեստոս՝ ամս Ժ:

ՃԲ: Յոհաննէս արձակեցաւ ի Պատմոսէ: ՅԱղեքսանդր եպիսկոպոս երրորդ՝ Կեդրոն, ամս ԺԱ:

ՃԸ: Պարսից Արտաշէս ամս Ի:

ՅԵրուսաղէմ եպիսկոպոս Գ.՝ Յոստոս: Յետ Իգնատիոսի եպիսկոպոս, յԱնտիոք, Գ. Հերմոն:

ՃԺ: Ի Հռոմ եպիսկոպոս եօթերորդ՝ Աղեքսանդրոս ամս Ժ: Արտաշէս մեր հարկեաց Տրայանոսի:

ՃԺԳ: Յերուսաղէմ եպիսկոպոս յետ Յոստոսի Ղ. Ջաքէնու. ապա հինգերորդ՝ Տովբիաս: Իսկ վեցերորդ՝ Բենիամին: Է. Յոհաննէս: Ը . Մատաթիաս: Թ. Փիլիպպոս:

ՅԱղէքսանդր եպիսկոպոս չորրորդ՝ Կապիտոս՝ ամս ժԲ:

Ի Հռոմ եպիսկոպոս՝ Զ. Քսեստոս ամս ժԱ:

ՃԺԷ: Արտաշէս կարգէ նահապետութիւնս՝ զԴիմակսեան, եւ զՏրունիս՝ եւ զԱմատունիս՝ եւ զԱռաւելեանս:

ՃԺԹ: Հռոմայեցոց՝ Ադրիանոս ամս ԻԱ:

ՃԻ: Ի Հռոմ եպիսկոպոս եօթերորդ՝ Տեղէսփորոս ամս մետասան:

ՃԻԴ: Յերուսաղէմ եպիսկոպոս ժ. յետ Փիլիպպոսի՝ Ենեկաս. ժԱ՝ Յոստոս: ժԲ՝ Ղեւի: ժԳ. Եփրեմ: ժԴ. Յովսի: ժԵ. Յուդա: Սոքա ի թլփատութենէ անտի մինչեւ ցպաշարունն Ադրիանոսի:

ՃԻԵ: ՅԱղէքսանդր եպիսկոպոս Ե. Յոստոս՝ ամս ժԱ:

ՃԻԸ: Պարսից՝ Պերոզ ամս ԼԴ:

ՃԻԹ: ՅԱնտիոք եպիսկոպոս՝ Ղ. Կուռնելիոս:

Հայոց՝ Արտաւազդ որդի Արտաշիսի ամս Բ:

ՃԼԱ: Ի Հռոմ եպիսկոպոս Ը. Հիգինէս ամս՝ Դ:

Հայոց՝ Տիրան որդի Արտաշիսի ամս ԻԱ:

ՃԼԵ: Վաղենտիանոս հերծուածապետ. եւ Կեղրոն Մարկիոնացի:

ՃԼԷ: Յերուսաղէմ եպիսկոպոս՝ ժԶ. ի հեթանոսաց առաջին եկաց Մարկոս:

ՅԱղէքսանդր եպիսկոպոս Զ. եւ Ամենէս՝ ամս ժԲ:

ՃԽ: Ի Հռոմ եպիսկոպոս Թ. Պիոն՝ ամս ժԵ:

Հռոմայեցոց՝ Տիտոս Անտոնիոս որ կոչեցաւն բարեպաշտօն հանդերձ որդւովք՝ Օրեզիլ եւ Ղուկաւ՝ ամս ԻԳ:

ՃԽԳ: ՅԱնտիօք եպիսկոպոս Ե. Ուրիոնոս:

ՃԽԵ: ՅԱղէքսանդր (իա) եպիսկոպոս Է. Մարկիոն ամս Ժ:

ՃԽԸ: Վաղէգէնս Պերոզ կոչեցաւ այսինքն՝ յաղթօղ՝ վասն ի Հռոմայեցիսն արշաւելոյ:

ՃԾԲ: Հայոց՝ Տիգրան որդի Արտաշիսի ամս ԽԲ:

Ի Հռոմ եպիսկոպոս Ժ. Անիկտոս՝ ամս ԺԱ. առ որով Պօղիկարպոս երթեալ ի Հռոմ զբազումս ի հերետիկոսացն դարձոյց:

ՃԾԵ: ՅԱղէքսանդր (իա) եպիսկոպոս Ը. Կելադոն՝ ամս ԺԴ:

ՃԾԹ: ՅԵրուսաղէմ եպիսկոպոս ԺԷ. Կասիանոս: ԺԸ. Պոպղիոս: ԺԹ. Մաքսիմոս: Ի. Յուլիս: ԻԱ. Գայիանոս: ԻԲ. Սիմաքոս: - ԻԳ. Գայոս: ԻԴ. Յուլիանոս: ԻԵ. Ապիոն:

ՃԿԲ: Պարսից՝ Վաղարշ ամս Ծ:

ՃԿԳ: Ի Հռոմ եպիսկոպոս ԺԱ. Սովտեր ամս՝ Թ:

Հռոմայեցւոց՝ Մարկոս Օրեղիոս Անտոնիոս, որ եւ Բերոս՝ եւ Ղուկիոս՝ Օրեղիոս, Կատմոս, ամս ԺԹ:

ՃԿԴ: Վաղագէնս Պերոզ՝ արքայ Պարթեւաց ի Հռոմայեցւոց վերայ արշաւեաց ի էճի:

ՃԿԸ: Ի հասանել հալածանացն՝ վկայեաց Պօղիկարպոս: ՅԱնտիօք եպիսկոպոս Զ. Թէոփիլիոս՝ որոյ բազում գիրք մինչեւ ցայժմ շրջին:

ՃՀԱ: ՅԱղէքսանդր եպիսկոպոս Թ. Ագրիպիանոս ամս ԺԲ:

ՃՀԲ: Դիոնեսիոս եպիսկոպոս Կորընթացի:

ՃՀԳ: Ապօղինարէս Ասիացի՝ յԵրապօլիտացւոց նահանգին եպիսկոպոս ճանաչիւր.

ՃՀԸ: Անտիօքու եպիսկոպոս Է. Մաքսիմոս:

ՃԶԲ: Հռոմայեցւոց՝ Կոմոդոս ամս ԺԳ:

Երինոս եպիսկոպոս Ղուդոյ քաղաքի Գալիլէացւոց:

ՅԱղէքսանդր եպիսկոպոս Ժ. Յուլիոս ամս Ժ.

ՃՁԴ. Երուսաղէմի եպիսկոպոս ԻԶ. Մաքսիմոս. ԻԷ. Անտոնիոս. ԻԸ. Վաղէս: ԻԹ. Դողոքիոս: Լ. Նարկէտոս: ԼԱ. Դիոս: ԼԲ. Գերմանոս. ԼԳ. Գորդիանոս: ԼԴ. դարձեալ նոյն Նարկէտոս: Սոցա չեղել յայտնի ժամանակն, վասն չգիտելոյ ամբողջ զվերակացութիւն:

ՃՁԶ: Աստ եղել խնդիր վասն աւուրն զատկի՝ որպէս պատմէ Եւսեբի:

ՃՁԸ: Ի Հռոմ եպիսկոպոս ԺԳ. Բեկտոր ամս ԺԲ:

ՃՂԲ. ՅԱնտիոք եպիսկոպոս Ը. Սերապիոն:

ՃՂԳ: ՅԱղեքսանդր եպիսկոպոս՝ ԺԱ. Դեմետրիոս. ամս ԻԳ:

ՃՂԴ: Հայոց՝ Վաղարշ ամս Ի: Հռոմայեցոց՝ Եղինոս Պերտինաք ամ մի:

ՃՂԷ. Կղեմէս երէց յԱղեքսանդր՝ եւ Պանտէնոս փիլիսոփոս ի մերմէ ոճոյս ճանաչէին: Կեսարացոց եպիսկոպոս՝ Պողիկրատէս եւ Բաքիլլաս:

Վաղարշ շինէ զՎաղարշաւան ի Բասեն. պատէ պարսպաւ՝ եւ զաւանն Վարտգէս ի վերայ Քասաղ գետոյ՝ եւ անուանեաց Վաղարշապատ՝ որ է Նոր_քաղաք:

ՄԳ: Ի Հռոմ եպիսկոպոս ԺԴ. Ջեփրիանոս ամս՝ ԺԲ:

ՄԴ: Դելոնիդէս՝ հայր Որոգինէի՝ վկայեաց:

ՄԺԳ: Պարսից՝ Արտաւան ամս ԼԱ:

ՄԺԴ: ՅԱնտիոք եպիսկոպոս Թ. Ասկղիպոս:

Հռոմայեցոց՝ Անտոնիոս՝ որդի Սելերեայ՝ որ կոչեցաւ Կաղղոս՝ ամս Է:

ՄԺԵ: Հայոց Խոսրով ամս ԽԸ:

Ի Հռոմ եպիսկոպոս ԺԵ. Կալիստոս ամս Թ:

ՄԺԶ: ՅԵրուսաղէմ եպիսկոպոս ԼԷ. Աղեքսանդրոս:

ՄԺԷ: Խոսրով միաբանեալ զգօրս Հայոց՝ անցեալ ընդ լեառն մեծ, վրէժ պահանջէ զհօր մահուան. վանեալ զնոսա՝ եւ նշան կանգնէ անդէն:

ՄԻԲ: Հռոմայեցւոց՝ Անտոնիոնոս միւս՝ ամս Դ:

ՅԱնտիոք եպիսկոպոս ժ. Փիլիպպոս.

ՄԻԴ. Ի Հռոմ եպիսկոպոս ժՁ. Ուրբանոս:

ՄԻԶ: Հռոմայեցւոց Աղեքսանդրոս՝ Մամեայ որդի՝ ամս ժԳ:

ՄԸԶ: ՅԱնտիոք եպիսկոպոս՝ ժԱ. Զեբնոս:

ՄԼԳ: Ի Հռոմ եպիսկոպոս ժԷ. Անտոնոս ամս Թ:

Որոզինէս Ի դպրոց էր յԱղեքսանդրիայ:

ՄԼԵ: ՅԱղեքսանդր եպիսկոպոս ժԲ. Իդիմոս ամս ժՁ:

ՄԼԹ: Հռոմայեցւոց՝ Մաքսիմիանոս ամս Գ: ՄԽԲ. Գորգիանոս ամս՝ Զ:

Ի Հռոմ եպիսկոպոս՝ ժԸ. Անտէրոս ամ մի եւ ապա՝ ժԹ. եպիսկոպոս Բաւիանոս՝ ամս ժԳ:

Սպանեալ զԱրտաւան, Արտաշիր որդին Սասանայ՝ եւ բառնայ զթագաւորութիւն նոցա, որք բաւեցին ամս ՆԾԴ:

ՄԽԸ: Հռոմայեցւոց Փիլիպպոս ամս՝ Է: Ռ. ամ լցաւ շինութեան Հռոմայ. եւ եղաւ սկիզբն թուականին Հռոմայեցւոց:

ՄԾԲ: ՅԱղեքսանդր՝ եպիսկոպոս ժԳ. Դիոնէսիոս ամս ժԷ:

ՄԾԵ: Հռոմայեցւոց՝ Դեկոս ամ մի : Դեկոս սաստիկ հալածանս յարոյց, բայց ասի եւ սով լինել: Ի Հռոմ՝ եպիսկոպոս Ի. Կուռնելիոս ամս Գ:

ՄԾԶ: Հռոմայեցւոց՝ Գալլոս եւ Վաղենտիանոս ամ մի եւ Թ. ամիս: ՅԱնտիոք՝ եպիսկոպոս ժԲ. Բաբիլաս: ժԳ. Փլաբիանոս:

ՄԾԵ: ՅԵրուսաղէմ՝ եպիսկոպոս ԼԶ. Մեզբանոս: Եւ Նաւատիոս հերձուած յարոյց:

ՄԾԸ: Հռոմայեցւոց՝ Վաղերիանոս՝ եւ Գաղիանոս ամս ժԵ:

ՄԾԹ: Ի Հռոմ՝ եպիսկոպոս ԻԱ. Դուկիոս՝ ամս Ը. ԻԲ. Ստեփաննոս ամս՝ Բ:

ՅԱնտիոք եպիսկոպոս ԺԴ. Դեմետրիոս. եւ ԺԵ. Պօղոս Սամոստացի, որ հերետիկոս գտեալ մեծեցաւ յԱստուծոյ.

ՄԿԲ: Ի Հռոմ եպիսկոպոս ԻԳ, Քսենտոս ամս՝ ԺԱ:

ՄԿԳ: Հայոց՝ անիշխանութիւն: Խոսրով սպանաւ յԱնակայ, եւ անիշխան մնաց աշխարհս Հայոց զամս ԻԷ. բաւեալք ի Վաղարշակայ ամս ՅՀԸ:

ՄԿԷ: Ի Հռոմ՝ եպիսկոպոս ԻԴ. Դիոնեսիոս ամս՝ Թ:

ՄԿԸ: ՅԱղեքսանդր ԺԴ. եպիսկոպոս՝ Մաքսիմոս ամս ԺԸ:

ՄԿԹ: ՅԵրուսաղէմ ԼԷ. եպիսկոպոս՝ Հեմենոս:

ՄՀԱ: ՅԱնտիոք՝ Սամոստացին զԱրտեմոնի հերձուածն նորոգեաց, ընդ որոյ անկանիւն, եկաց փոխանակ՝ ԺԶ. եպիսկոպոս Դոմնոս:

ՄՀԳ: Հռոմայեցւոց՝ Կղօդիոս ամս Բ:

ՄՀԷ: Ի Հռոմ եպիսկոպոս ԻԵ. Փիլիքս ամս՝ Թ: Կայսր Օրէլիանոս՝ ամս Զ:

ՄՁԷ :ՅԱնտիոք եպիսկոպոս ԺԷ. Տիմոթէոս:

ՄՁԱ: Հռոմայեցւոց՝ Պրոքոս ամս է:

ՄՁԳ: Ի Հռոմ՝ եպիսկոպոս ԻԶ. Ուտիկիոս. եւ ապա ԻԷ. Գայիոս: Լաւողիկեցւոց եպիսկոպոս Անատօլէս:

ՄՁԴ: ՅԱնտիոք՝ ԺԸ. եպիսկոպոս՝ Կիրղոս:

ՄՁԵ: ՅԱղեքսանդր ԺԵ. եպիսկոպոս Թէովնաս. ամս՝ ԺԹ:

ՄՁԶ: Մոլեկան աղանդն Մանիքեցւոց, ի վարս մարդկան եմուտ:

ՄՁԸ: Հռոմայեցւոց՝ Կարոս հանդերձ որդւովքն՝ Կարենաւ՝ եւ Նոմերիանոսիւ ամս Բ: Ի Կարայ վախճանելն ի Միջագետս Նոմերիանոսիւ, առ նովաւ լինէր սպանեալ ի Թրակայ եւ Կարինոս՝ ի նոյն Կորնակայ պատերազմին:

ՄԴ: Հռոմայեցւոց՝ Դիոկղետիանոս ամս՝ Ի:

Կորնակ սպարապետ մեծին Խոսրովայ հոր Տրդատայ ասեն յերկարեալ զամս կենացն ՃԿ. եւ ունել ի ժամ մահուանն զաչս եւ զլսելիս, եւ զհերս, եւ զատամունս եւ զգօրութիւն մանկութեան; Սա եհար զԿարոս կայսր՝ եւ սպանաւ Կարոս որդւովքն իւրովք ի պատերազմին:

Մինչեւ ցայսօրիկ ժամանեալ վայր՝ անկասկած հետեւեմամբ, առաջնորդ ունելով զգիրս հաւաստապատունն ծայրագոյն զյառաջասացեալ վարդապետացն: Իսկ յայսմհետէ՝ ի տեղւոջ ուր պիտոյացաւ այլ ինչ յաւելուլ ի շարագրութիւնս մեր, աշխատութիւնք եւ տարակուսանք յաղագս անմիաբան գրելոյ պատմագրացն, ոմն առաւելեւ ոմն նուազ շարագրելով, կամ թէ ոչ բնաւ: Սակայն մեք՝ զբնախօսիցն զոճ պահելով, սկսցուք ըստ կարի զհետ ճշգրտութեան հետեւելով, եւ զառաջին ամն Տրդատայ զուգել, զհետ երկրորդ ամին Դիոկղետիանոսի՝ ըստ Մովսիսի Հայոց պատմագրի, եւ ոչ իններորդին կամ առաջներորդին ըստ ոմանց: Իսկ զՇապիոյ Պարսից, թէ ՀԳ. ամ համարիս թագաւորեալ, սկսանելի է ի սպանմանէն Խոսրովու, ապա թէ ԽԶ. համարիս՝ զոյգ ընդ Տրդատայ. զԻԷ ամն ընդ Արտաշրի հորն իւր ի կեանս, եւ զԽԶ. յետ մահուանն. եւ այսպէս զկանոնեալս հասուցուք մինչեւ ի Հայոց թուականն կամօքն Աստուծոյ՝ ի յոլովից զստուգագոյնն սիրելով:

ՄԴԱ: Սուրբն Գրիգոր սաստիկ տանջեալ ի վիրապին ընկեցեալ լինէր: Պարսից՝ Շապուհ ամս ԽԶ: Հայոց Տրդատ ամս ԾԶ:

ՄԴԹ: Ի Հռոմ եպիսկոպոս ԻԸ. Մարկեղիանոս ամս Ժ:

ՅԴ: ՅԵրուսաղէմ՝ եպիսկոպոս ԼԸ. Զաբդաս. եւ ԼԹ. եպիսկոպոս՝ Հերմոն:

ՅԵ: Առաջին աստուածածանօթութիւն Հայոց:

Ի Եժ.ան ամին Տրդատայ՝ յորունն ճգնազգեաց սուրբ կուսանքն Հռիփսիմեանք՝ քաջութեամբ նահատակեցան ի Վաղարշապատ քաղաքի, եւ աստուածային զանազան նշանք եղեն առ Տրդատ՝ եւ առ աշխարհն Հայոց, սուրբն Գրիգոր ելեալ ի բանդէ վիրապին՝ աստուածային այցելութեամբ, լուսաւոր վարդապետութեան սկիզբն առնէ՝ եւ հարուածոցն բժշկութիւն՝ եւ ցուցունն յԱստուծոյ սուրբ կաթողիկէին՝ եւ այլոց վկայարանացն վկայութիւն:

ՅԶ: ՅԱնտիոք եպիսկոպոս ԺԹ. Տուրիանոս: ՅԱղեքսանդր եպիսկոպոս ԺԶ. Պետրոս ամս՝ Ժ:

ՅԷ: Ի ԺԷ. ամին Տրդատայ նստի յաթոռ սուրբ առաքելոյն Թադէոսի սուրբն Գրիգոր:

ՅԹ: Ի Հռոմ եպիսկոպոս ԻԹ. Եւսեբի: Եւ Լ. Մեղտիադէս:

ՅԺ: Հռոմայեցւոց՝ Կոստանդիանոս ամս ԼԴ:

Յայսմ ամի շինեցաւ ս. Կարապետն, մականունն Գլակավանք կոչեցեալ, զոր շինեաց սուրբն Գրիգոր ի գալն ի Կեսարու՝ հայրապետ գոլով, բերելով զնշխարս Կարապետին եւ հաստատեալ ի տեղին յայն:

Ի Հռոմ եպիսկոպոս ԼԱ. Սեղբեստրոս: Եւ հաւատալն ի Քրիստոս Կոստանդիանոսի:

ՅԺԲ: Յայսմ ամի Կոստանդիանոս ընդարձակեաց զԲիւզանդիա. եւ անդ փոխեաց զթագաւորութիւն Հռոմայ, եւ յիւր անունն կոչեաց Կոստանդնուպօլիս:

ՅԺԶ: ՅԱղեքսանդր Պետրոս վկայեաց. եւ յաջորդէ զեպիսկոպոսութիւն ժԷ. Աքիւղաս, ամիսս՝ Ե:

ՅԺԸ: ՅԱղեքսանդր եպիսկոպոս ժԸ. Աղեքսանդրոս, ամս՝ ԺԷ:

ՅԻԵ: Արիոսի եւ Աղեքսանդրոսի գժտութիւն:

ՅԻԶ: ՅԵրուսաղէմ եպիսկոպոս Մակարիոս, ապա Մաքսիմոս. ապա Կիրեղ, առ որով խաչն երեւի:

ՅԻԸ: Աստանօր աւարտումն Քրօնիկոն գրոցն Եւսեբեայ:

ՅԻԹ: Յետ Ի. ամին Կոստանդիանոսի, կոչեցան թագաւորք յունաց եւ Հոռոմոց, զի թագաւորեցին ի Կոստանդնուպօլիս:

ՅԼԱ: Ս. Ժողովն ի Նիկիայ ՅԺԸ. իցն:

ՅԼԲ: Ս. Գրիգոր բնակեալ ի Մանեայ այրն եւ ընդ ժամանակս երեւէր եւ հաստատէր ի հաւատս: Բայց յորժամ եկն Ռստակէս ի Ժողովոյն Նիկիոյ՝ այլ ոչ ոք ետես բնաւ, բազում ամս բնակեալ ի նմա՝ փոխի ի կարգս հրեշտակաց:

ՅԼԷ: Պարսից՝ Ներսէհ, ամս՝ Թ:

Հայոց կաթողիկոս՝ Արիստակէս, ամս՝ Է:

ՅԽԳ: Մեծն Կոստանդիանոս հանգեաւ յամսեանն ահեկանի ԻԲ. որ է Մայիս:

Արքեղայոս՝ յաղագս կշտամբելոյն ի ս. Ըռստակիսէ, սպանանէ զնա ի Ծոփաց գաւառին:

ՅԽԴ. Հռոմայեցոց՝ Կոստանդին եւ Կոստաս, եւ Կոստանդինոս՝ որդիք Կոստանդիանոսի, ամս՝ ԻԴ:

Հայոց՝ Վրթանէս (կաթողիկոս), ամս՝ ԺԵ:

Երեւումն ս. խաչին յԵրուսաղէմ առ Կիւրղիւ հայրապետաւ:

ՅԽԶ: Պարսից՝ Որմիզդ ամս Գ:

Մեծագոր արքայն Տրդատ դեղակուր եղեալ ի գօրաց իւրոց՝ վախճանի, յորմէ հետէ նուաստանալոյ սկիզբն առին Հայք:

ՅԽԷ: Հայոց Խոսրով, ամս՝ Թ: Յետ մահուանն Տրդատայ՝ Սանատրուկ որ ի կողմանս Աղուանից, սպանանէ զսուրբն Գրիգորիս, զերէց որդին Վրթանայ ընթադրեալ ի ծիսն ի Վատնիանեան դաշտին: Եւ եղաւ յԱմարաս նշխարք սրբոյն:

ՅԽԹ: Պարսից՝ Շապուհ ամս՝ ՀԳ:

ՅԾԲ: Սկիզբն Մ. եկին Անդրէասայ:

ՅԾԶ: Հայոց՝ Տիրան ամս ԺԳ:

Յայսմ ժամանակի ասեն եղեալ զԱրտեմոնի ընթերցուածն:

ՅԾԸ: Զսուրբն Վրթանէս՝ թէպէտ եւ բազում անգամ կամեցան նախարարքն նենգիւ սպանանել՝ սակայն ոչ այնպէս՝ այլ իւրով մահուամբ վճարեցաւ:

ՅԾԹ: Տէր Յուսիկ ամս Զ:

ՅԿԲ: Յուսիկն եւ Գրիգորիս եղբարք՝ որդիք Վրթանիսի:

ՅԿԴ: Զսուրբն Յուսիկ սպան Տիրան՝ եւ զԴանիէլ քահանայ:

ՅԿԵ: Փառներսեհ՝ ոչ ի նոյն ազգէ՝ այլ ի Տարօնոյ՝ ի գեղջէն Աշտիշատայ՝ ամս Ե:

ՅԿԸ: Հռոմայեցւոց՝ Յուլիանոս, ամ մի՝ եւ ամիսս Ը:

ՅԿԹ: Հայոց՝ Արշակ ամս Լ:

ՅՀ: Հռոմէյացւոց՝ Յուրիանոս՝ ամիսս Ը:

Այս Յովիանոս՝ մինչ երթայր ի Պարսիկսն պատերազմել՝ Եհարց ընդ վարդապետ մի յԱնտիոք՝ ծաղր արնելով, թէ ու՞ր է հիւսան որդին, եւ նա ասաց՝ թէ «զիւր հիւսնութիւն կուսուցանէ, ի Պարսիկս քեզ

թաւութիւնը կուշինէ՛» որ եւ եղեւ իսկ, զի յերկնից նետիւ հարեալ սպանաւ՝ եւ եղաւ ի թաւութիւն եւ բերաւ՝ փորոտին թաղեցաւ ի Տարսոն՝ եւ այլն ի Կոստանդնուպօլիս:

Ներսէս (կաթողիկոս Հայոց) ամս ԼԴ: Ս. Ներսէս զբնաւ կարգս եկեղեցւոյ՝ բարութիւնս վայելչապէս նորոգեաց: Ս. Ներսէս որդի Աթանազիանի, թոռն Յուսկան, որ էր թոռն ս. Գրիգորի:

ՅՀԱ: Հռոմայեցոց՝ Վաղէս եւ Վաղէնտիանոս ամս ԺԱ:

Ի ժամանակս Վաղէսի ծնաւ յԱնտիոք մանուկ մի՝ միականի՝ ունէր Դ. ոտ, եւ Դ. ձեռ, եւ մորութիւն:

ՅՁԲ: Բագուն նեղութիւն հասեալ ի Վաղիսէ քրիստոսեան ոճոյս վասն Արիանոսացն, որ եւ զՆերսէս աքսորէր ի կղզիս՝ զառաքեալն յԱրշակայ ի պատճառս սիրոյ՝ յորոյ ժամանակս էր եւ մեծն Բարսեղ՝ եւ Գրիգոր եղբայր իւր՝ եւ Գրիգոր աստուածաբան:

Հռոմայեցոց՝ Գրատիանոս շինէ զըռասպլայն:

ՅՁԷ: Թէոդոս մեծ՝ ամս ԻԵ: Մեծին Թէոդոսի բագուն բարեգործութիւն պատմի՝ յաւէտ առ Հայք:

Երեւեցան ի Հնդկս՝ զազանք ցլափիղք, ընծուղտք ձիանմանք, եւ այլ զազանք բազմադիմիք:

ՅՂԴ: Զուիթ երէց Արտաշատու՝ վկայեալ սպանաւ ի Շապիոյ:

ՅՂԶ: Ս. Ժողովն Կոստանդնուպօլսի, ՃԾ. իցն՝ վասն հոգեմարտին Մակեդոնի: Եւ գումարին ի Նիկիոյ ժողովոյն՝ ամք ԿԵ:

ՅՂԷ: Արշակ սաւուղաբար արարեալ յԱնուշն կոչեցեալ բերդի՝ ի խուժաստանի, մեռանի, եւ թագաւորէ Պապ որդի նորա՝ ամս Է: (ի ՅՂԹ:)

ՆԲ: Սպան զսուրբն Ներսէս Պապ դեղով մահու:

ՆԴ: Շահակ ի գաւակէ Աղբիանոսի, ի Հարքայ ի Մանազկերտոյ, ամս՝ Գ: Վճարի չարամահութեամբ Պապ ի Թէոդոսէ վասն անզգամութեան իւրոյ՝ եւ ի տեղին թագաւորեցուցանէ զՎարազդատ ի նմին ազգէ:

ՆԶ: Վարազդատ ամս Դ:

ՆԸ: Զաւէն՝ եղբայր Շահակայ՝ ամս Դ:

ՆԺԲ: Ասպուրակէս եղբայր Շահակայ եւ Զաւենայ՝ ամս Ե:

Հռոմայեցւոց՝ Արկադէոս եւ Ոնորիոս՝ ամս ԻԶ: Զարմանալին սուրբ Յոհան Ոսկեբերանն առ սոքօք լեալ եպիսկոպոս Կոստանդնուպօլսի:

ՆԺԴ: Թագաւորք Յունաց եւ Պարսից՝ զաշխարհն Հայոց յերկուս բաժանեցին յաւուրս Արշակայ՝ որ երթեալ բնակէր առ Յունօք. Արշակ տիրէր արեւմտային մասին. եւ Շապուհ՝ արեւելեանս գիտսրով Արշակունի թագաւորեցուցեալ: Խոսրով՝ ամս Ե:

ՆԺԵ: Ս. Սահակ՝ ամս ԾԱ: Զսուրբն Սահակ որդի մեծին Ներսիսի յաջորդէ՝ յաթոռ հայրապետութեան Խոսրով:

ՆԺԹ: Վռամշապուհ՝ ամս ԻԱ:

ՆԻԱ: Պարսից Արտաշիր՝ ամս Գ: Սկիզբն դպրութեանս Հայոց, Մաշտոց՝ որ է Մեսրոպ երանելի՝ եւ մեծն Իսահակ զԴանիէլի նշանագիրսն յօրինէին ընկերօք հանդերձ: Եւ յետ միոյ ամի դարձեալ աստուածատուր նշանագրօք՝ զնոյն յեղանակեալ. որով եւ դպրութիւնք եւ գիրք աստուածայինք ուղղեալ թարգմանէին:

Յաւուրս Արկադէոսի՝ մինչ կենդանի էր հայր նորա մեծն Թէոդոս, ի Յեմաւուս ծնաւ մանուկ մի՝ որ լանջացն ի վեր երկու էր գլխով, եւ Դ ձեռօք՝ եւ ապրեցաւ Բ. տարի: Յորժամ մինն ուտէր՝ նա միւսն չուտէր, եւ երբ մինն ննջէր՝ նա միւսն արթուն կայր: Եւ լինէր՝ զի խաղային ընդ միմեանս, եւ երբեմն լային՝ եւ երբեմն ծիծաղէին, եւ մինն քան զմիւսն Բ. աւուրբք յառաջ մեռաւ:

Իսկ թագաւորն Արկադէոս՝ էր ողջախոհ եւ ժուժկալ՝ եւ ի ներքոյ ծիրանեացն ազանէր ի ծածուկ մագեղէն՝ նման հօրն իւրոյ՝ եւ սիրէր զկրօնաւորսն: Այլ թագուհին երկրորդ Յեզաբէլ՝ էր ժանդաբարոյ եւ յանդուզն՝ որ եւ յաքսորս ետ զսուրբն Յոհան ոսկի բերանն:

ՆԻԴ: Պարսից՝ Վռամ-Կրման՝ ամս Ժ:

ՆԻԶ: Յայսմ ժամանակի փայլէր ս. Յոհան Ոսկիաբանն ի Կոստանդնուպօլիս, որ եկաց հայրապետ ԾԷ. ամ: Որ բնաւ ոչ երդուաւ եւ ոչ երդմնեցոյց, ոչ սուտ խօսեցաւ՝ եւ ոչ նզովեաց զօք, եւ ոչ էարբ գինի, եւ ոչ ծիծաղեցաւ՝ եւ ընդ ումեք ոչ ճաշակեաց: Եւ յորժամ երթայր յաքսորս՝ եհար զձեռն յեկեղեցին եւ ասաց. «ողջ մնա՛ ս. եկեղեցի՝ բնակարան փառացն Տեառն, ես ի պարգեւացն Աստուծոյ երկոտասան Ռ. ճառս եղի ի գանձս քո՝ որ է ճառս գիրք ԸՃ: Սա ապաշխարութեան քարոզ ասացաւ ի հրեշտակէ՝ առաջի երրորդութեան գոլ:

ՆԼԵ: Պարսից՝ Յազկերտ ամս Ժ:

ՆԼԸ: Հռոմայեցոց՝ Թէոդոս Փոքր՝ ամս ԼԴ: Առ Թէոդոս թագաւորի, առաջին ժողովն յԵփեսոս՝ որ վասն Նեստորի, Մ. հարանցն: Եւ գումարի ի Կոստանդնուպօլսի ժողովոյն՝ ամք ԽԲ. եւ ի Նիկիայոյն. ՃԷ: Փոքր Թէոդոս թագաւորն էր այր սուրբ եւ չորակեր, մինչ զի անձէթ եւ անգինի էր սեղան նորա յաւուրս պահոցն. եւ էր յոյժ անոխակալ եւ ողորմած, այնչափ որ ի հարցանելն թէ ընդէ՞ր թողուս զմահապարտսն կենդանի. եւ նա ասէր՝ երանի թէ կարէի զմեռեալսն ի կեանս դարձուցանել՝ թող թէ զկենդանիսն ի մահ փոխել:

Սա աղօթիք իբրեւ զԵգեկիա զբազումս ի զօրացն Պարսից սատակեաց: Առ սովաւ էին արք երեւելիք՝ Սիմէոն յԱնտիոք՝ եւ Մար Պարսամ ի Մելտենի, եւ պիղծն Նեստոր Կոստանդնուպօլսի պատրիարզն:

ՆԽ: Հայոց՝ դարձեալ Խոսրով, Ա. ամ: Վռամշապուի բարուք վախճանի, եւ ապա եղբայր իւր Խոսրով Ա. ամ, եւ ապա Շապուի որդի Յազկերտի ամս Դ: ՆԽԵ. անիշխանութիւն ամ մի:

Պարսից՝ Վռամ ամս ԻԱ:

ՆԽԶ: Հայոց՝ Արտաշէս, որ եւ Արտաշիւր՝ ամս՝ Զ:

ՆԾԱ: Աստանօր բարձաւ թագաւորութիւն Արշակունեաց եւ հայրապետութիւն ի ցեղէ ս. Գրիգորի, զի յետ այսորիկ թէպէտ եկաց այլ եւս ամս՝ ԺԶ. սուրբն Սահակ, եւ լուսաւոր վարդապետութեամբ պայծառացոյց զաշխարհս Հայոց: Սակայն անարժան վերակացուօք եւ Պարսիկ մարզպանաւ՝ որպէս զՎեհմիհրշապուի ի տեղի թագաւորին Արտաշիւրի, եւ զոսոխասէրն զՍուրմակ՝ ի տեղի ս. Սահակայ՝ որ եկաց ամ մի: Եւ յետ Սուրմակայ Բրքիշոյ՝ վատթար քան զնա՝ ամս Գ: Եւ յետ սոցա Շմուէլ՝ եւս անպիտան՝ ամս Ե: Բայց մեք զաւուրս սոցա անիշխանութիւն կանոնեսցուք, միայն զի զկանոնեալսն ոչ շփոթեսցուք. եւ զսրբոյն Սահակայ զկնի ԼԵ. ամին գրեսցուք, եւ թէ՛ Վարդանայ մարզպանութիւն յորժամ սկսաւ:

ՆԾԲ: Հայոց անիշխանութիւն ամս ԺԳ:

ՆԿԲ: Դարձեալ վասն Փլաբիանոսի Բ. ժողովն յԵփեսոս, յետ ԻԴ. ամի առաջին ժողովոյն, ի վախճանելն Կիրոլի Աղեքսանդրացւոյ:

ՆԿԵ: Վարդան լեալ մարզպան Հայոց հրամանաւ Վռամայ, ամս՝ ԺԵ:

ՆԿԶ: Պարսից՝ Յազկերտ ամս ԺԹ:

Աստանօր աւարտունն պատմութեան Հայոց գրելոյն Մովսիսի:

ՆԿԷ: Յետ մահուան ս. Սահակայ, Յովսէփ աշակերտ նորին՝ յաջորդէ զաթոռ եպիսկոպոսութեան ամս
Բ: Հրամանաւ Մեսրոպայ՝ որ եւ նա կատարեցաւ ի նոյն ամի:

ՆԿԸ: Յովսէփ ամս Բ:

ՆՀ: Տէր Գիւտ՝ ամս ԺԵ:

ՆՀԲ: Կ. Պօլսի՝ Մարկիանոս՝ ամս Բ:

ՆՀԳ: Ժողովն Քաղկեդոնի՝ հրամանաւ Մարկիանոսի՝ եւ Պօղքերայ քեռ Թէոդոսի, վրէժխնդիր
Նեստորի, եւ էին ժողովեալքն ՈԼԶ:

ՆՀԶ: Հասելոց նեղութեանցն ի Յազկերտէ՝ սրբոց Վարդանանցն:

ՆՀԷ: Հռոմայեցոց՝ Լեւոն մեծ՝ ամս ԺԷ:

ՆԶ: Կատարումն սրբոց Ղեւոնդեանցն, Բ. ամաւ զկնի այսորիկ:

ՆԶԲ: Հայոց՝ հնազանդութեան եւ անիշխան լինելոյն ամք Զ: Յազկերտի զղջալ ասէ յաղագս
աւերելոյն զաշխարհս Հայոց, եւ չարամահ լինելոյ Վասակայ, ըստ Եղիշէի:

ՆԶԵ: Պարսից՝ Պերոզ ամս ԻԲ: Հայոց՝ տէր Յոհան Մանդակունի՝ ամս ԺԲ:

ՆԶԸ: Հայոց՝ Մանգնոս ամս ԺԹ:

ՆՂԲ: Մովսէս քերդօղահայր:

ՆՂԴ: Կ. Պօլսի՝ Զենոն ամս ԺԳ: Ընդ Զենոնի թագաւորեցին Լեւոն Փոքր եւ Բասիլիսկոս ժամանակս
ինչ: Զենոն գիր վասն ուղղափառութեան գրեալ, ԲԺ.ան գլուխ նզովից ժողովոյն Քաղկեդոնի:

Ճգնագգեաց սուրբն Թադուլ թողեալ զամենայն վասն Քրիստոսի Վարոսիւ հանդերձ եղբարբ իւրով
երիցու:

ՆՂԷ: Տէր Բարգէն ամս Ե:

ՆՂԸ: Եգիտ Գառնիկ երանելի զնշխարս ս. Գրիգորի ի Մանեայ այրն, եւ հանգուցին ի Թորդան:

ՇԲ: Տէր Սամուէլ ամս՝ Ե:

Պայծառանայր ս. Սիմէոն Սիւնական յԱղեքսանդրիա՝ այլ եւ Տիմոթէոս երէց ուղիղ հաւատով իմաստասիրէ:

ՇԷ: Կ. Պօլսի Անաստաս ամս ՝ ԺԷ: Պարսից՝ Վաղարշ ամս Գ: Հայոց՝ Վահան ամս՝ ԼԱ: Տէր Մուշեղ ամս Ը:

Ղազարիկ Փարպեցի՝ ժամանակագիր եւ ճարտասան: Վահան պսակեաց զեկեղեցիս նորոգմամբ, մանաւանդ զկաթուղիկէն:

Նոյն Վահան Մամիկոնեան՝ զԱլանս արգելականս արար:

ՇԺ: Պարսից՝ Կաւատ՝ ամս Է:

Անաստաս ընդ Ջենոնի՝ յուղղափառս գրեցաւ: Սա կոտորեաց զդպրատունսն յըՍտամբօլ՝ զի գործ անարժան գտաւ ի նոսա. եւ եղև քաղաքին մեծ տրտմութիւն: Սա շինեաց քաղաք զՏարա, եւ անուանեաց Անաստապօլիս: Եւ յաւուրս սորա ի շարժէ ընկղմեցաւ Նիկոպօլիս:

ՇԺԵ: Տէր Սահակ՝ ամս Ե:

Կաւատ զԱմիթ էառ եւ սպան ՁՌ. եւ մտեալ թագաւորն յեկեղեցին, եւ տեսեալ զպատկերն Քրիստոսի, եւ եհարց թէ ով է այն եւ նոքա ասեն թէ «Աստուածն իւրեանց է». եւ նա ասէ՝ «Նա ասաց, ես տաց զդա ի ձեռս քո»: Եւ արդ՝ ես ոչ առի զսա՝ այլ Աստուածն իւրեանց՝ զի մեղան նմա:

ՇԺԷ. Պարսից՝ Ջամասպ՝ ամս Բ: ՇԺԹ. Կաւատ՝ ամս ԺԷ:

Երեւեցաւ ի սոյն ժամանակս կին մի ի Կիլիկիա՝ զիրկ մի երկայն քան զամենայն մարդ՝ եւ կերակուր մարդոյ ուտէր՝ եւ բնաւ ոչ խօսէր, եւ յանցանելն ընդ փողոցսն՝ առնոյր խանութէ փող մի, եւ կեցեալ բազում ժամանակս՝ անյայտ եղև. զորմէ ասեն ոմանք թէ ի յավերժահարսանցն էր:

ՇԻ: Տէր Քրիստափոր՝ ամս Ե:

ՇԻԴ: Կ. Պօլսի՝ Յուստիանոս՝ ամս Թ: Այս Յուստիանոս եղև սկիզբն թագաւորացն Յունաց ի Կոստանդնուպօլիս, զի մինչ ի սա ամենեքեան Ֆռանկք էին: Էր սա ի գեղջէ միոյ որ կոչի Բեդրինա, որոյ ջուրն այնպիսի իմն է՝ որ թէ շատ եփեն արիւն դառնայ:

Արեգակն ամենեւիմբ նուաղեցաւ: Յետ որոյ սովն խստագոյն:

ՇԻԵ: Տէր Ղեւոնդ՝ ամս Բ:

ՇԻԷ: Տէր Ներսէս՝ ամս Թ:

ՇԻԹ: Եզրաս Անգեղացի՝ աշակերտ Մոսէսի եպիսկոպոսի Բագրեւանդայ՝ զդասս ճարտասանիցն բազմացոյց:

ՇԼԱ: Մամբրէ եղբայր Մոսիսի դառնայր ի Հայս՝ զորմէ ասեն երկրորդ գրել փիլիսոփոս:

ՇԼԳ: Կ. Պօլսի՝ Յուստիանոս՝ ամս ԼԶ:

ՇԼԸ: Պարսից՝ Խոսրով՝ ամս ԽԵ:

Տէր Յովհաննէս՝ ամս ԺԵ: Վահան Մամիկոնեան բարոք վճարեցաւ՝ յետ որոյ եկաց Վարդ եղբայր նորա: ՇԼԸ. Վարդ ամս Գ:

ՇԽԱ: Խոսրով զԱնտիոք էառ եւ տարեալ ի Պարսս բնակեցոյց յիւր անուն:

Յետ Վարդայ մարգպանք պարսիկք տիրեցին աշխարհիս Հայոց ամս Դ:

ՇԽԵ: Մեծեժ Գնունի՝ ամս ԼԴ:

ՇԽԷ: Սաստիկ մարդամահ՝ որպիսի ոչ ոք յիշէ՝ սկսեալ յարեւմտից:

ՇԾԱ: Նշանք յՈստանին Հայոց, վասնորոյ երանելին Մախոժ հաւատաց:

Տէր Մոսէս՝ ամս Լ: Սուրբն Մանաճիիր որ անուանեցան Գրիգոր՝ ազգաւ Ռաժիկ՝ մարտիրոսութեամբ կատարեցաւ ի Քրիստոս:

Աստանոր լցեալ լինին ամք ի ծննդենէն Քրիստոսի ՇԾԳ. յորում եւ բովանդակեցան կանոնք Մ.Եկին Անդրիասայ, զորոյ զկնի կարգեցաւ թուականս Հայոց՝ այսպիսի պատճառաւ, ի լրման Մ.-Եկին, լրումն զատկին, ի մարտի ԻԵ. էր: Եւ ի սկզբանն՝ յապրիլ Դ: Եւ վասն զի ոչ ի սկիզբն կարացին գնալ, զի յետ ԻԵ. ին մարտին ԺԳ. էր ապրիլ եւ Թ. լրմունք ի մէջ. եւ այնր աղագաւ սկսան շփոթել տօնք ամենայն եւ արհեստք իրողութեան՝ որպէս ասացաւ: Ապա իմաստունք ժամանակին ի միասին եկեալ կարգեցին թուական Հայոց՝ որով ուղղեցեն զգատիկն Տեառն՝ այլովք հանդերձ: Բայց ոչ կարացեալ ի ճշմարտութեան կալ անսխալ զամս. Թ:

Իսկ ի Ժ.երորդ թուականին Էաս անուն իմաստուն մտօք, ժողովեաց առ ինքն արս կորովամիտս եւ հանճարեղս՝ եւ կարգեցին զանտարակուսելի օրինակն, որ Շ.-եակն կոչի. այս է պատճառ թուականին Հայոց՝ զոր ի կարգ կանոնացս յարմարեցուք՝ վասն դիւրահասութեան ժամանակաց:

Մինչեւ ցդիր թուականիս մերոյ ուղղեալ էր ս. վարդապետին իմոյ Գէորգեայ ըստ քրոնիկոնին գնահանջն եւ ասէ. «տեսի ի Շ.-եկին զգիր թուականին առաջին ամն նահանջ, ոչ գիտելով զգիարդն՝ թողլով աստի եւ յառաջ ըստ գրեալսն»:

ՇԾԴ: (Ա.) Յուստիանոս եւ Խոսրով հաշտեալ, եւ ծաղկէր ուխտ ընդհանրական եկեղեցւոյ:

Սուրբն Յիզդբուզիտ՝ որեւ Մախոժ՝ վկայութեամբ կատարեցաւ ի Քրիստոս: Սոյնպէս եւ Սահակ Սամուէլ՝ եւ Յզըմուխաստ ի նոյն ազգէ:

ՇԾԷ: (Դ) Աստ է գրեալ զՎրաց բաժանումն:

ՇԿԲ: (Թ) Ի սմին ամի եղաւ Շ.-եակն:

ՇԿԴ: (ԺԱ) Իռիոն պատարեաց զկանոն զատկին:

ՇԿԷ: (ԺԳ) Աջ աստուածային երեւեցաւ ի ս. մատրանն՝ այլ եւ նշան ահեղ հրաշափայլ՝ եւ արինատեսակ յերկինս:

ՇԿԹ: (ԺԶ) Կ. Պօլսի՝ Յուստիանոս՝ ամս ԺԴ:

ՇՀ: Դարձեալ մարդամահ:

ՇՀԵ: (ԻԲ) Հայոց՝ մարգպանք տաճիկք՝ ամս ԼԶ:

Իշխանք Հայոց ապստամբեալք ի Պարսից՝ ի ձեռն Վարդայ որդւոյ Վասակայ Մամիկոնէի՝ ձեռն ետուն ի Յոյնս:

Ժամանակ երկպառակութեան մարտից անթիւ սպանմանց՝ գերութեանց, առից, բանտից խիստ սովոյ, եւ մարդամահի՝ եւ այլ բազմադիմի խռովութեանց՝ ուր մոռացումն աստուածպաշտութեան:

ՇՁԱ: (ԻԸ:) Տէր Աբրահամ յՌշտունեաց ի գեղջէ յԱղբաթանից՝ ամս ԻԳ:

ՇՁԳ: Ի Կոստանդնուպօլիս՝ Տիբեր՝ ամս Ե:

ՇՁԴ: Պարսից՝ Որմիզդ՝ ամս ԺԲ:

Դարձեալ յուզէր խռովութիւն վասն ժողովոյն Քաղկեդոնի:

ՇՁԵ: (ԼԲ:) ԶՍմբատ չարախօսեալ առ Շապուհ-Խոսրով՝ եւ նա թողեալ ի վերայ նորա գագանս՝ եւ նա հարեալ զարջն սատակեաց, կալեալ զեղջերաց ցլուն սպան զնա: Եւ կալեալ զականջաց առիւծուց՝ հեծաւ ի վերայ նորա. զայս ամենայն յաղթութիւն արար ի միում աւուր, եւ ինքն մեծարեցաւ դարձեալ ի Պարսից յարքայէն: Էր հասական բարձր եւ լայն՝ եւ տեսլեամբն զեղեցիկ, եւ յանցանելն ընդ անտառսն՝ բռնէր Բ. ձեռօքն զձիւղս անտառին՝ եւ կցեալ զոտսն՝ վերացուցանէր զձին՝ եւ լինէր ծիովն ի կախ ի ծառէն:

ՇՁԸ: Կ. Պօլսի՝ Մօրիկ՝ ամս Ի:

ՇՁԹ: (ԼԶ:) Գրիգոր եւ Վրթանէս վարդապետք Հայոց գնացին ի Յոյնս, եւ ոչինչ օգտեցուցեալ զնոսա՝ դարձան նզովելով:

ՇՂ: (ԼԷ:) Ի ԼԷ. թուականիս եկին ի Հայս Ասորիք՝ արք քաջաբանք՝ եւ կամէին սերմանել զաղանդն Նեստորի՝ եւ նզովեալք հալածեցան: Բայց ոմանք ընկալան՝ նոքա թարգմանեցին նոցին գիրս սուտս . զգօրտոսակ, կիրակոսակ, զՊօղոսի տեսիլն. զԱդամայ ապաշխարութիւն եւ զդիաթէկն. զմանկութիւն Տեառն. եւ զՍեբիոս. եւ զՃիռն օրհնութեան. եւ զանթագչելի մատեանսն. եւ աւետարանի մեկնութիւն զՄանեայ. եւ որ հաւատայ նոցա՝ նզովի:

ՇՂԶ: (ԽԳ:) Պարսից՝ Խոսրով՝ ամս ԼԷ:

Աստանօր Սմբատ Բագրատունի բազում մարտս յարդարէր՝ առաւել քաջութեամբ առ թշնամիսն Խոսրովու. վասն որոյ պատուեալ զՍմբատ, տայ նմա զմարգպանութիւն Վրկանի: Եւ նա երթեալ գտանէ զազգս գերեալս ի Հայոց անդ՝ որ Սագաստանն կոչի, մոռացեալ զլեզուն եւ զդպրութիւն: Զոր նորոգեալ Սմբատայ, եւ զՀաբէլ ոմն եպիսկոպոս տայ ձեռնադրել կաթողիկոսին Հայոց, եւ կացոյց ի վիճակ աթոռոյ ս. Գրիգորի:

ՈԳ:(ԾԱ,) Տէր Յոհան ի Կոզովտայ ի գեղջէ Բագարանէ ամս ԻԶ:

Ոմանք ի պատմագրաց զտէր Յոհան, եւ զտէր Աբրահամ ի միում ամի ասեն վախճանեալ, եւ ոմանք այսպէս, որպէս գրեալս է:

ՈԶ: Պէսպէս մահք:

ՈԷ: Մօրիկ՝ վասն խստութեան բարւոյն՝ ազգաւ եւ որդւովք, ողորմատես մահուամբ կորնչի յիւրոց զօրացն: Փոկաս՝ ամս Ը:

ՈԹ: Խոռոչան Պարսից գորավար՝ էառ գերուսաղէմ, ԾՈ. Եսպան, Եւ ՃՈ. գերի տարաւ. Եւ գփայտ փրկական խաչին՝ Եւ զայլ սպասք սրբութեան տարեալ եղ ի տան գանձուց Խոսրովու թագաւորին:

ՈԺԱ: (ԾԸ:) Յետ մարգպանացն սպանման՝ ճիիր Բուզանայ՝ ճիիր Վշնասպուհենայ, ճիիր Վղովն Միիրանայ, Եւ այլոց Տաճկաստանեաց՝ Ղաւիթ Սահառունի՝ ամս Լ:

ՈԺԵ: Յայտոսիկ աւուրս յայտնութիւն սուտ մարգարէին Սարակինոսաց՝ աղանդելոյն ի Կերինթոսէ Եւ յԱրիանոսաց՝ որոյ անուն Մահմետ անուանիւր՝ յազգէ Իսմայէլի՝ որդւոյ Հագարու՝ որ աշակերտեցաւ ի միայնակեցէ միոյ՝ որոյ անուն Բիսիրայ կոչիւր՝ Արիոսի աղանդովն, ի յանապատին Սինայ, ուր զետեղեալ բազմացան ի հալածելն Սառայի զաղախինն յերեսաց իւրոց:

Կ.Պօլսի՝ Հերակլ ամս ԼԱ:

Շինուած կաթուղիկէին Մըրենոյ:

Յայսմ ժամանակի ի Քրիստոսի ՈԺԶ. ամին, Եւ ի Հայոց ԿԳ. թվին, խաւարեցաւ կէս արեգականն, յարեգի աշնան ամսոյ՝ մինչեւ ի քաղոց ամիս ի սկիզբն ամարանն, մինչ յուսահատեցան մարդիկք Եւ ասէին՝ չըղորդի արեգակն յաւիտեանս:

ՈԺԸ: Ոմանք ի պատմագրացն՝ զելն Մահմետի սուտ մարգարէին ի ԿԵ. թուականիս ասեն, Եւ այլք ի ԿԲ. Եւ այլք ի ԿԸ:

ՈԻԱ: Յամս Հերակլի կայսեր՝ առին տաճիկք զիշխանութիւն Պարսից՝ Եւ ի պատերազմելն՝ պարսիկ ամիրայ մի փախչէր՝ ի մերկ արապէ միոյ, Եւ պարսիկն բազում անգամ դառնայր Եւ նետէր զտաճիկն, Եւ նետն ոչ մտանէր, Եւ ի փախչելն պարսկին՝ հանդիպեցաւ բահ մի ցցեալ՝ Եւ փործիւ եհար՝ նետ մի ի բահն Եւ ի թափ անցոյց զնետն, վասնորոյ գիտաց որ յԱստուծոյ էր, Եւ իջեալ ի ձիոյն՝ մերկացաւ ի զինուցն Եւ անկաւ առաջի տաճկին՝ որ Եսպան զնա. Եւ տաճիկն ասէր՝ թէ նալի կտոր մի գրապանս էր՝ Եւ Ժ. անգամ նետն յայն դիպէր:

ՈԻԳ: Պարսիկք զԵրուսաղէմ առին՝ Եւ տարան զխաչն գերի՝ յամս Հերակլի:

ՈԻԶ: Արձէշ առաւ:

ՈԻԷ: Աստանօր ի բաց կացին վիրք ի միաբանութենէն Հայոց՝ հա